СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань правової політики

10 червня 2021 року

Веде засідання голова Комітету КОСТІН А.Є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так запис і трансляцію на ютуб також додаю Хвилинку.

Все, шановні колеги, я розмістив трансляцію засідання нашого комітету… розмістив посилання на трансляцію в ютуб в чаті комітету, можете цю інформацію розповсюдити.

У відповідь на мою пропозицію надійшло 13 згод від народних депутатів членів комітету, що складає більше половини від кількісного складу комітету. Відповідно до Закону "Про комітети Верховної Ради України" можемо ми сьогодні проводити засідання комітету в режимі відеоконференції.

Давайте перевіримо, хто у нас сьогодні присутній з членів комітету.

Народний депутат Бабій.

БАБІЙ Р.В. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Присутній.

Народний депутат Божик.

БОЖИК В.І. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Присутній.

Народний депутат Ватрас.

ВАТРАС В.А. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є.

Народний депутат Вельможний. Долучається до нас зараз.

Народний депутат Власенко. Він проінформував, що його сьогодні не буде, він в ПАРЄ.

ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А. Вельможний присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вельможний присутній. Дякую, Сергій Анатолійович.

Народний депутат Демченко.

Народний депутат Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Присутній.

Народний депутат Калаур.

КАЛАУР І.Р. Присутній.

Народний депутат Князевич.

Народний депутат Костін. Присутній.

Народний депутат Макаров.

МАКАРОВ О.А. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Присутній. Дякую, Олег Анатолійович.

Народний депутат Маслов.

Народний депутат Німченко.

Народний депутат Новіков.

НОВІКОВ М.М. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, бачу. Народний депутат Соболєв.

Народний депутат Демченко. Бачу, так. Присутній? Сергій Олексійович!

ДЕМЧЕНКО С.О. Народний депутат Демченко присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ще раз, народний депутат Соболєв. Поки не бачу.

Народний депутат Совгиря. Мабуть, її нема, вона у відрядженні.

Народний депутат Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Торохтій.

ТОРОХТІЙ Б.Г. Торохтій присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Фріс.

ФРІС І.П. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Присутній.

Народний депутат Шпенов.

Наразі присутні 15 членів комітету. Кворум є. Можемо розпочинати. Оголошую засідання комітету відкритим.

Вам запропонований порядок денний. Пропоную його ухвалити за основу. Прошу голосувати.

Народний депутат Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Вельможний.

ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Дирдін.

ДИРДІН М.Є. *(Не чути)*

ДЕМЧЕНКО С.О. Демченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми почули. Дякую.
Народний депутат Калаур. Нема.
Народний депутат Костін – за.
Народний депутат Макаров.

МАКАРОВ О.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Маслов. Немає.
Народний депутат Німченко. Нема поки що.
Народний депутат Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Павліш.

ПАВЛІШ П.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Соболєв. Немає.
Совгиря. Немає.
Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Торохтій.

ТОРОХТІЙ Б.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Фріс.

ФРІС І.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Народний депутат Шпенов. Немає.

Чи є пропозиції до порядку денного?

Я бачу, Володимир Ватрас хоче взяти слово.

ВАТРАС В.А. Шановні колеги, доброго усім дня! З огляду на те, що я зараз знаходжуся на окрузі і у мене закінчився один захід, і через 40 хвилин розпочинається інший, прошу моє питання, яке стоїть в порядку денному третім, перемістити на перше місце з огляду на об'єктивні обставини.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Володимире.

Якщо немає заперечень, пропозицій, тоді пропоную ухвалити порядок денний в цілому з урахуванням пропозиції народного депутата Ватраса: першим пунктом розглянути 5107.

Народний депутат Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Вельможний. Сергій Анатолійович. Не чує.

Народний депутат Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Дирдін.

ДИРДІН М.Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Костін. За.

Народний депутат Макаров.

МАКАРОВ О.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Стефанчук. Микола Олексійович.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Торохтій.

ТОРОХТІЙ Б.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Фріс.

ФРІС І.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Вельможний з нами? Немає.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Князевич – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. До нас доєднався народний депутат Князевич. Для стенограми.

Ви також підтримуєте в цілому порядок денний? Я зрозумів. Дякую.

Тоді 15 – за, проти – 0, утримались – 0. Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду питань порядку денного. Як ми з вами визначилися, першим пунктом (це попередній розгляд) проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги та підвищення якості її надання (реєстраційний номер 5107), який поданий Кабінетом Міністрів України.

У мене є наступна пропозиція надати слово від Кабінету Міністрів, представнику Міністерству юстиції. Тут у нас є і міністр, і заступники, вони зараз визначаться з тим, хто буде доповідати. Після цього в мене є така пропозиція надати слово представнику Національної асоціації адвокатів, ми їх запрошували. Я не знаю, хто з нами зараз. А, є пані Лідія Ізовітова, президент Національної асоціації адвокатів, як я бачу, на екрані. Якщо ви з нами, тоді після виступу представників Кабінету Міністрів України. Після цього я би хотів надати слово голові підкомітету Володимиру Ватрасу, тому що там була проведена велика робота попередня, для того, щоб він все це підсумував, і після цього просто приступити до обговорення цього законопроекту. Нагадую, це попередній розгляд законопроекту.

Надаю слово представникам Міністерства юстиції. Хто буде доповідати – пан міністр чи заступник?

БАНЧУК О.А. Андрій Євгенович або Денис Леонтійович, Банчук Олександр, я можу... Денис Леонтійович, вирішуйте.

МАЛЮСЬКА Д.Л. Звісно, нехай, якщо це можна, заступник введе в курс справи, я щойно просто приєднався.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пан Олександр Банчук. Пане Олександре.

БАНЧУК О.А. Тому що ми змінили порядок денний. Колеги, я сподіваюсь, мене чутно добре.

Це законопроект № 5107, він розроблений Міністерством юстиції і передбачає комплексні зміни до Закону "Про безоплатну правову допомогу", і він також передбачений планом законопроектних робіт Верховної Ради на 2021 рік.

І ці зміни, якщо коротко, ми бачимо їх системними в тому, що вони і розширюють можливості доступу до безоплатної правничої, відповідно до Конституції у нас ідеться про правничу допомогу неповнолітнім особам, і розширення переліку категорії "Інші", які можуть отримувати безоплатну правову допомогу. Також можливість оплати послуг з медіації, які наразі надаються через систему безоплатної правової допомоги.

Законопроект передбачає також узаконити різноманітні електронні способи комунікації між клієнтами системи безоплатної правової допомоги і самою системою. Також передбачено можливість надання і відповідної оплати за кошти державного бюджету перекладачів і сурдоперекладачів через систему безоплатної правової допомоги. Надання допомоги у справах щодо обмеження дієздатності, щодо надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку, у відповідних провадженнях щоб обов'язково була участь адвоката.

Звичайно, найдискусійніше, я би так сказав, питання цього законопроекту, ми би хотіли, я би хотів зупинитися на ньому, це те, що законопроект передбачає можливість на рівні закону запровадження механізму оцінювання якості надання безоплатної правової допомоги.

Особисто я у 2016 році як експерт Ради Європи разом з іншими експертами, ми здійснювали системний і підготовлений відповідний звіт від Ради Європи, який… Однією з рекомендацій цього звіту щодо функціонування системи безоплатної правової допомоги була рекомендація та, що у нас в системі безоплатної правової допомоги відсутній контроль якості надання правової допомоги.

Що це означає, якщо простими словами? Це означає, що фактично у нас єдина система, єдина сфера, де за кошти платників податків, за всі наші і нас як платників податків, інших громадян, держава витрачає кошти на надання правової допомоги, яка надається адвокатами, але держава і відповідно система, і це є відповідальність політична міністерства, жодних

інструментів не має перевірити, а яка ж була якість постфактум, яка була якість відповідного надання допомоги.

Так такого, на мій погляд, наскільки ми знаємо, немає в жодній сфері, навіть там в сфері надання медичної допомоги є інструменти інші там, якщо ми говоримо про публічні закупівлі, є можливість перевірити, відповідного контролю. Це єдина сфера, де цього механізму немає.

І тому, реалізуючи ці відповідні вимоги і рекомендації звіту Ради Європи, я кажу, я відповідаю за ці слова, тому що я був в той час експертом Ради Європи, який в групі з іншими іноземними експертами готував відповідний звіт, і для реалізації цих положень, для того, щоб підвищити якість і ефективність роботи і надання правової допомоги, цей законопроект передбачає цей механізм.

Але, зрозуміло, я з самого початку це сказав, це, мабуть, камінь, як кажуть, наріжний цього проекту, який отримав велику критику з боку Національної асоціації адвокатів України. Але ми просимо підтримати цей проект, зважаючи на його системність і комплексність підходу до зміни у системі надання безоплатної правової допомоги.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Олександре.

Лідія Павлівна Ізовітова, будь ласка, вам слово.

ІЗОВІТОВА Л.П. Доброго дня, шановні народні депутати, шановні члени комітету! Вітаю міністра юстиції на цьому заході.

І хочу донести до шановних народних депутатів нашу позицію. І спочатку зупинюсь на висвітленні необхідних маркерів.

Ви знаєте, що даний законопроект 5107 не узгоджувався з адвокатурою. А, як відомо, правова допомога безоплатна надається силами адвокатів, особливо вторинна правова допомога. Це не відповідає встановленим стандартам Ради Європи, і цей момент вже викликав

занепокоєння у певному звіті, який був зроблений за аналізом законопроекту 5107 представником Ради Європи. Я знаю, що в цьому звіті в перших строках написано, що звіт зроблено, аналіз зроблено відповідно до листа Комітету з питань правосуддя.

Друге, на що я б хотіла звернути увагу, що даний законопроект не відповідає певному концепту, який був встановлений спільною програмою Ради Європи та Європейської комісії "Прозорість і ефективність судової системи України". І також даний законопроект не відповідає експертному висновку щодо проекту Закону першого про безоплатну правову допомогу (від 23 грудня 2008 року).

В чому сутність цього концепту? Було встановлено, що мають бути в безоплатній правовій допомозі встановлені відповідні стандарти, відповідні правила щодо розподілу функцій між урядовими органами та адвокатами в питанні надання правової допомоги. При цьому урядові органи повинні забезпечувати фінансування безоплатної правової допомоги, організовувати безоплатну правову допомогу, проте надаватися ця правова допомога має лише незалежними адвокатами, які діють в складі незалежних адвокатських об'єднань. Наразі до безоплатної правової допомоги залучені і юристи, але ми не говоримо про це в системі вторинної безоплатної допомоги. І для нас цей стандарт, цей маркер спільної програми Ради Європи і Європейської комісії став орієнтиром для розбудови безоплатної правової допомоги. І тому будь-які відступлення від цього стандарту ми вважаємо його порушеннями. Саме ці відступлення демонструє законопроект 5107 в частині висунення положення про прев'ю, який замість організації безоплатної правової допомоги встановлює своєрідний контроль держави, тобто контроль від державних органів, від державної влади за незалежною адвокатською діяльністю під гаслом перевірки якості, повноти, своєчасності надання правової допомоги.

Ми заперечуємо проти положень, які виписані в статті 6 зі значком 2 законопроекту, якою пропонується створення ще однієї структури в системі

безоплатної правової допомоги комісії, якій буде доручено проводити це як би незалежне оцінювання якості адвокатської діяльності.

Склад комісії, регламент цієї комісії, інші, так сказать, моменти її функціонування мають за законом, за законопроектом затверджуватися Міністерством юстиції. І буде мати ця комісія в системі центру координації безоплатної допомоги дуже вагомі повноваження, що буде впливати на гарантії незалежної професійної адвокатської діяльності.

Якщо говорити простою прямою мовою, йдеться про створення структури та запровадження державного контролю за правовою позицією незалежного захисника адвоката у справах, тобто перетворення адвоката із незалежного в залежного, залежного від держави. Адже під виглядом контролю за якістю чиновник, який буде затверджений в складі цієї комісії Міністерством юстиції, тобто органом державної виконавчої влади, який не є учасником будь-якого судового впровадження, тобто є сторонньою щодо судових процедур особою, буде мати можливість вивчати адвокатське досьє, яке є адвокатською таємницею, тобто втручатися в адвокатську діяльність і в адвокатську таємницю, тому що ця таємниця, яка називається адвокатською, по смислу, по суті є таємницею особи, клієнта, громадянина, а не, так скажемо, таємницею адвоката. Адвокат лише її зберігає. І держава не може втручатися в адвокатську таємницю.

Крім того, через контрольну перевірку якості процесуальних документів, скажемо так, створюється дуже шкідливий механізм їх погодження цих документів на якість чи непогодження, а отже вплив на саму правову позицію адвоката з боку сторонньої особи, а це заборонено законом.

Якщо ж подивитися на це питання ще й під призмою фінансування, то побачимо залежність від держави не лише бідного громадянина, який не може укласти угоду з адвокатом, бо в нього немає грошей, але ще й побачимо залежність, яка вибудовується, залежність адвоката від держави. Тому що він, адвокат, має виконувати певним чином вказівки того контролера із комісії по якості. Якщо ми будемо вважати, що це неякісна

діяльність адвоката, буде мати наслідком і розірвання контракту. Тобто є ще й фінансовий механізм перетворення незалежного адвоката в залежного.

І тому вважаємо, що в цій частині запропонована проектом, запропонована стаття 6.2 є шкідливою. Немає розуміння ні в пояснювальній записці до закону, ні у виступі, який тільки що прозвучав від Міністерства юстиції, а чим не подобається існуюча система в Україні перевірки якості надання безоплатної правової допомоги, яка також відповідає європейським стандартам, і вона врегульована, і діє, врегульована Законом України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність". Відповідно до статті 25 нашого профільного закону такі комісії, так вони називаються, комісії оцінки якості, повноти та своєчасності надання адвокатами саме безоплатної правової допомоги, створені в усіх регіонах України. Вони діють і вони розглядають скарги центрів безоплатної правової допомоги та клієнтів, які користуються безоплатною правовою допомогою на неякісну, на їх думку, діяльність адвокатів.

Ми зробили аналіз статистики самого Міністерства юстиції за їх зверненнями до таких комісій. Ми встановили, що за минулий рік скарг на неякісну роботу адвокатів в безоплатній правовій допомозі піввідсотка, десь 0,6 відсотка по всій Україні. Про що це говорить? Якщо центри безоплатної правової допомоги не звертаються зі скаргами на неякісну правову допомогу або звертаються, але в такому мізерному відсотку, то це означає, що діяльність адвокатів по наданню безоплатної правової допомоги є якісною.

Про це замовчується в пояснювальній записці. Начебто таких комісій і не існує, начебто вони і не діють. І ми хотіли би, щоб комітет подивився на те, що сьогодні є протиріччя між запропонованою статтею 6.2 як контроль від держави за адвокатами в системі безоплатної правової допомоги і тим контролем, який здійснюється комісіями, створеними адвокатурою.

Я хотіла би нагадати, що кілька хвилин назад прозвучала думка по нотаріату і обговорення таке кулуарне законопроекту, де йшлося про те, що якість роботи нотаріусів має бути передана самоврядним організаціям

нотаріату. То чому в системі нотаріату ці функції забираються від Мін'юсту і пропонується передати самоврядним організаціям нотаріату, а в адвокатурі функцію, яка є в самоврядній організації, бажають передати державі?

Дуже багато колізійних норм, які не стикуються між Законом "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" і законопроектом 5107, який запропоновано.

Крім того, якщо подивитися додатково на статті 10, 14 і інші, я прошу, щоб адвокати, які є народними депутатами і членами Комітету з питань правосуддя, побачили, що відкриваються певні корупційні вікна. Вони відкриваються, тому що ми будемо мати проблему: одних будуть допускати до того, щоб отримати безоплатну правову допомогу, мається на увазі громадян, а інших – ні, і буде це робити одна особа, тому що органу такого як колегіальний не створюють.

І наостанок мені б хотілося звернути увагу на те, що організація на сьогоднішній день самої безоплатної правової допомоги дуже затратна для держави. І ми вже спостерігаємо, адвокати скаржаться на те, що гроші, які з бюджету мали скеровуватися на оплату діяльності адвокатів, фактично вкрадені і передаються на організацію. І тому і ці питання мають бути врегульовані в законопроекті, який, на мій погляд, сьогодні не може в такому вигляді бути прийнято.

Дякую всім за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановна Лідіє Павлівно. Дякую за велику роботу, яка була проведена під час підготовки цього законопроекту до розгляду в комітеті.

Я бачу, підняв руку Валерій Іванович Божик.

Шановні колеги, я всім дам можливість висловитися. Я б хотів зараз надати слово Володимиру Ватрасу як голові підкомітету, який також був долучений до такої підготовчої роботи з цього законопроекту, щоб він доповів. Тому що було декілька заходів, в яких він особисто приймав участь.

А потім я надам слово всім або у вигляді запитань до тих, хто виступав, або у вигляді ваших виступів.

Володимир Антонович, ви з нами?

ВАТРАС В.А. Так, я з вами. Шановні колеги, шановні представники Національної асоціації адвокатів України, шановні присутні!

По-перше, я хотів би нагадати про те, що ми сьогодні знаходимося на стадії попереднього розгляду законопроекту. І, власне, обговорення його має спрямовуватися в призмі відповідності чи невідповідності Конституції України. Тобто фактично ми вирішуємо питання, включати його чи не включати до порядку денного. Але, як бачите, той резонанс, який він викликав, свідчить про те, що навіть на стадії попереднього розгляду ми вже його починаємо обговорювати по суті.

Доводжу до вашого відома, що 26 травня нами був проведений круглий стіл за участю експертів Ради Європи, Національної асоціації адвокатів України, представників Міністерства юстиції, членів підкомітету, центрів безоплатної правової допомоги, на якому ми обговорювали вищевказаний законопроект і, власне, намагалися знайти консенсус в частині того, щоб і Міністерство юстиції України, і Національна асоціація адвокатів України, і центри БПД знайшли певне порозуміння. Адже, власне, даний законопроект, окрім спірних положень, містить дуже велику низку позитивних правових норм в частині забезпечення доступу для надання безоплатної правової допомоги дітям, особам, дієздатність яких обмежена, особам, які перебувають на примусовому лікуванні в психіатричних закладах і так далі.

У зв'язку з цим найбільш спірною, дійсно, є, скажімо так, пропозиція законодавця щодо запровадження системи оцінювання безоплатної допомоги перв'ю, і, власне, ми звертали увагу на тих численних заходах і акцентували увагу Міністерства юстиції, що якби в цьому законопроекті даної правової норми не було, то успішність і прохід його в нашому комітеті, підкомітеті і безпосередньо сесійній залі був би на багато простіший. І я глибоко

переконаний в тому, що і Національна асоціація адвокатів України підтримала б нас.

Про що я говорю? Я розумію, що Міністерство юстиції повинно контролювати бюджетні кошти і повинно слідкувати за тим, чи використовуються вони за цільовим призначенням. Міністерство юстиції хотіло би контролювати, мабуть, і адвокатів, які надають безоплатну правничу допомогу. Однак нам зрозуміле занепокоєння Національної асоціації адвокатів в цій частині, оскільки це незалежна самоврядна організація, конституційна інституція, яка передбачена нормами основного закону.

І запропонована стаття 6 з позначкою 2, яка пропонує запровадити систему оцінювання якості БПП, вона не передбачає і не дає нам можливість цієї норми зрозуміти, яким чином вона буде формуватися, хто такі адвокати-експерти, яким чином воно буде фінансуватися, яким чином буде створюватися. Тому, власне, найбільш спірною проблемою, яка є в цьому законопроекті, це саме стаття 6 з позначкою 2, яку б ми могли, в принципі, відкласти і врегулювати це питання на рівні спеціального закону, безумовно, за участю Національної асоціації адвокатів, безумовно, за участю Міністерства юстиції, безумовно, за участю інших стейкхолдерів.

Вчора ми провели з колегами засідання підкомітету. Власне, на стадії попереднього розгляду у нас не було підстав не рекомендувати включити даний законопроект до порядку денного, оскільки він не суперечить Конституції України. Але в подальшому ми налаштовані рішуче запросити на площадку комітету, що і я зробив під час робочої групи, і Національну асоціацію адвокатів, інші громадські організації і Міністерство юстиції для того, щоб між першим та другим читанням даний законопроект виписати таким чином, щоб він влаштовував усіх зацікавлених осіб.

З огляду на це ми пропонуємо проект висновку. Знаємо, що схвально відгукнувся про даний законопроект Інститут законодавства Верховної Ради знову ж таки з занепокоєнням стосовно запровадження системи прев'ю.

Переконаний, що Національна асоціація адвокатів нас підтримає, якщо ми запропонуємо на рівні окремого законопроекту пропрацювати, можливо, на рівні окремої робочої групи стосовно інструменту оцінювання.

Вважаємо, що на даний час для того, щоб зняти цю ескалацію, тих комісій, які існують в радах адвокатів регіонів щодо оцінювання якості адвокатів, компетенції членів дисциплінарних палат, кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури буде достатньо для того, щоб належним чином: а) перевірити якість роботи адвокатів в системі оцінювання, і безпосередньо б) у випадку вчинення дисциплінарного правопорушення притягнути тих адвокатів, які неналежним чином виконували свою роботу в частині БПП до дисциплінарної відповідальності.

Безумовно, що ми мали би пропрацювати так само механізм щодо звільнення скаржників, які є одержувачами безоплатної правової допомоги, від сплати отих зборів, які на сьогоднішній день передбачені Національною асоціацією адвокатів, тих зборів як на кшталт судового збору.

З огляду на це я би дуже просив членів комітету під час попереднього розгляду підтримати вищевказаний законопроект, долучитися до його вдосконалення, оскільки переконаний, що у нього є майбутнє. І в першу чергу ми маємо піклуватися не про системи контролю, а про тих діток, осіб, дієздатність яких обмежена, осіб, щодо яких застосовуються примусові заходи в психіатричних закладах, щоб вони мали можливість отримати безоплатного адвоката.

Дякую за увагу. Готовий відповісти на ті питання, які будуть відповідати. І власне, проект висновку нашого комітету стосується виключно включення до порядку денного п'ятої сесії Верховної Ради дев'ятого скликання вищевказаного законопроекту. А далі будуть читання, і ми будемо працювати всі разом для того, щоб його вдосконалити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Володимире.

Є бажаючі зараз висловитися. Я надаю слово народному депутату Божику. Потім заступник міністра юстиції Банчук, потім народний депутат Павліш, потім народний депутат Дирдін.

БОЖИК В.І. Андрій Євгенович, у мене запитання до Лідії Павлівни, якщо можна.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

БОЖИК В.І. Лідія Павлівна, виходячи з вашої позиції, дійсно, ми переконуємося в тому, що є проблеми, є певні ризики, і цей закон потребує доопрацювання. Яка ваша позиція… Дійсно, ми сьогодні не вирішуємо питання по суті, хоча вже зайшли в обговорення. Як ви вважаєте, є можливість, виходячи з того, що ви окреслили, доопрацювати цей закон між першим і другим читанням, як запропоновано нашим колегою Володимиром Ватрасом і в тому числі за допомогою національної асоціації, для того, щоб унеможливити і звести нанівець такі суперечності, які на даний момент є?

ІЗОВІТОВА Л.П. Як я зрозуміла, народний депутата Ватрас рекомендує, щоби спеціальним законом було урегульовано питання щодо контролю за якістю надання правової допомоги.

Дивіться, що відбувається. Безоплатна правова допомога наразі різним верствам соціальним надається просто юристами. І, звичайно, наскільки вона якісна, ніхто не розуміє. Якщо це не адвокати, а просто юристи, то дійсно такий контроль за якістю мав би бути. І такий контроль за якістю, ну, не має, так би мовити, не надається спеціальним суб'єктом, яким є адвокат. І тут немає гарантій адвокатської діяльності і всього іншого, що передбачено Конституцією і Законом "Про адвокатуру і адвокатську діяльність". І тому, якщо врегульовувались ці питання, то потрібно розділити: адвокати, які сьогодні мають свою модель контролю за повнотою і якістю надання

безоплатної правової допомоги і діють відповідно до стандарту, встановленому в 2008 році, і неадвокатів, де могла би бути комісія така, вона могла би і утворюватися наказом міністра юстиції. Але в цій статті має бути окремо виписано, що це не стосується адвокатів, а стосується юристів, які надають безоплатну правову допомогу в системі координаційних центрів. Тоді б ми вийшли достойно з цієї ситуації. Але написати кілька слів, що це не стосується адвокатів, самоврядні організації яких здійснюють контроль якості.

БОЖИК В.І. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Наступний заступник міністра Олександр Банчук. Будь ласка.

_____. Я вибачаюсь. Пане голово, можна питання до Лідії Павлівні?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, можна до всіх, хто виступав. Ми так і домовилися.

_____. Дозволите, да?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

_____. Лідія Павлівна, скажіть, будь ласка, от з урахуванням того, на якій стадії розгляду законопроекту ми знаходимось, ви вбачаєте якісь суперечності цього законопроекту з Конституцією? Чи лише ті, які по суті законопроекту?

ІЗОВІТОВА Л.П. Там, де йде мова про статтю 6 зі значком 2, вбачаю. Тому що…

_____. А які саме тоді норми?

ІЗОВІТОВА Л.П. Я назву вам тільки по суті.

По-перше, порушуються гарантовані права людини в даному випадку на захист. Людина, яка має право на захист, в законі написано, що цей захист здійснюється шляхом надання правничої допомоги адвокатами, вони мають право на збереження адвокатської таємниці, яку довірили адвокату. Вони разом з адвокатом випрацьовують стратегію і тактику захисту. Вони опрацьовують, коли, яке клопотання подати, якого змісту, яке сьогодні, а яке через місяць, два, яке по суті. Але той, хто від держави має це контролювати, він з цим не погодиться і він втрутиться в цю таємницю і в позицію самого громадянина, і в ту таємницю, який він як і лікарю, як і священику, … *(Не чути)* адвокату, він не може цією таємницею поділитися, …*(Не чути)* де держава захищає це інше крило, і державі все відомо, всі позиції і всі таємниці громадянина.

_____. Лідія Павлівна, це зрозуміло, про суть законопроекту. А якій саме статті Конституції суперечить стаття 6 з позначкою 2?

ІЗОВІТОВА Л.П. Право на правничу допомогу, яка здійснюється адвокатами.

_____. Зрозуміло. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олександр Банчук, будь ласка.

БАНЧУК О.А. Дякую. Ну, коротко, якщо дозволите, колеги.

Я просив би, звичайно, підтримати на цьому етапі цей проект. І всі, які є, на думку представників асоціацій, положення суперечливі зняти їх перед голосуванням вже між першим і другим читанням. Але категоричний ……, це, що положення проекту щодо статті 6 з позначкою 2 суперечить Конституції.

Тому що, наприклад, законопроект чітко передбачає, що під час цієї процедури прев'ю може надаватися документ на перевірку виключно за згодою клієнта. Тобто не має згоди клієнта – ніякої перевірки немає. Тобто яке порушення права на захист – не знаю. В тих країнах, де є більшість оцієї моделі прев'ю, перевірки якості надання безоплатної правничої допомоги, ця модель існує. І очевидно в цих системах розвинутої демократії не знайшли порушення права на захист. Тому очевидно не можна бути суттіше Римського Папи, то і тут ми навряд чи можемо знайти порушення нашої Конституції, положень щодо конституційного права на захист. І це… Ну, така загальна.

І чому не можна… Знову ж повертаюсь до звіту Ради Європи 2016 року. Чому не можна тільки покладатися на скарги відповідних клієнтів на неякісну допомогу, а потрібно, якщо це за кошти державного бюджету, за кошти платників податків, потрібна певна вибіркова, але все-таки перевірка? Тому що в звіті констатовано, і певні європейські стандарти є, що виключно на підставі скарг неможливо перевіряти тільки якість правової допомоги, потрібна також і вибіркова перевірка.

Знову ж питання в тому, протягом якого часу після, наприклад, завершення відповідного провадження ця перевірка, тобто інші питання. Це, звичайно, можна врегулювати. І відміна від нотаріусів, перевірки їх якості і те, що передбачено надалі буде в проекті закону в тому, що нотаріуси будуть оперувати і тільки отримувати кошти від приватних осіб за свої послуги. Тут же ж ми говоримо, що є кошти платників податків, і нам згодом потрібно перевірити, а якісно, тобто це будь-хто може сказати, сотні мільйонів

гривень кожного року на оцю допомогу витрачається. Якісно чи неякісно? Тобто це навіть питання: прозоро, непрозоро це здійснюється. Це і в наших інтересах також це, щоб далі надавати відповідні звіти. Ми не можемо сказати, що ми просто… яким чином, тільки покладатися на скарги клієнтів? Знову ж європейський стандарт каже, що цього недостатньо.

Але знову ж на розсуд колег, на розсуд народних депутатів. Ми готові до будь-яких компромісів, щоб в цілому залишити основні положення законопроекту, щоб зробити систему більш якісною і ефективнішою її роботу. Ми готові до будь-яких змін, якщо це буде далі між першим і другим читанням.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександре, дякую.

Шановні колеги, у нас є багато ще питань порядку денного. Є прохання тим, хто буде виступати, зосередитись тільки на питаннях, які відносяться до цієї стадії опрацювання законопроекту, тобто чи є питання, які можуть суперечити Конституції. Велике прохання, тому що ми дійсно вже зайшли в обговорення його по суті.

Я надаю слово Павлу Павлішу, будь ласка.

ПАВЛІШ П.В. Дякую.

Вітаю всіх! Чесно кажучи, є багато питань саме по законопроекту, але зважаючи на цю стадію, я їх вже буду задавати на інших засіданнях.

У мене тільки питання до Лідії Павлівни. Ви нам повідомили, що викрадаються великі кошти, які мають йти на оплату правничої допомоги. Я б хотів би, щоб ви все ж таки більш детально доказово нам пояснили, де саме, які кошти з державного бюджету викрадаються, щоб ми могли як народні депутати це питання піднімати і вирішувати. Це дуже важливе питанні, і захист інтересів держави в першу чергу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович.

Лідія Павлівна, будь ласка.

ІЗОВІТОВА Л.П. Якщо можна, я одразу відповім. Вже давно Національна асоціація адвокатів України здійснює моніторинг над витратами бюджетних коштів. У зв'язку з тим, що питання організації безоплатної правової допомоги має більший відсоток витрат, ніж кошти, які сплачуються самим адвокатом. І хочу ще сказати, що завжди адвокати скаржаться, що їм є величезна заборгованість по коштах.

Тому ми розпочали підготовку законопроекту, яким хочемо з вами поділитися, щоб організацію безоплатної правової допомоги ми певним чином поділили. Певні питання віддали організації адвокатури, там, де стосується безоплатної правової допомоги, що надається адвокатами, і державі. Тому що у нас наші органи адвокатського самоврядування, які діють за внески, за щорічні внески, мають стійкі структури, можуть самі зробити організацію, здійснити організацію системи безоплатної правової допомоги. І це буде для держави дешевше, ніж те, що відбувається наразі.

ПАВЛІШ П.В. Я зрозумів, Лідія Павлівна. Тобто ви зараз кажете не про розкрадання вже, а про перерозподіл видатків державного бюджету. Ви говорите про те, що Національна асоціація адвокатів може забрати на себе частину функцій, які зараз держава сплачує на правничу допомогу безоплатну, і таким самим чином зменшити видатки державного бюджету.

ІЗОВІТОВА Л.П. Це одна частина. Вибачте, це лише одна частина. Тому що із вашого вже запитання, яке ви зараз... вашого коментаря, я хочу додати. Адвокати кажуть, що весь час проходить моніторинг, і сьогодні є в процесуальних документах, є доступ до їх процесуальних документів, в зв'язку з тим, що є якісь претензії, їм не виплачуються кошти. А потім кажуть, що йде кінець року і ці кошти перерозподіляють і направляють на

організаційні заходи, а самі адвокати не отримують. От в даному випадку Рахункова палата має це питання дослідити. І ми маємо звернутися… Ми, Національна асоціація адвокатів України, буде звертатися до Рахункової палати з цього питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Лідіє Павлівно.

Питання, яке поставив шановний колега Павло Васильович Павліш, дійсно, є дуже чутливим. Тому, якщо є відповідні факти, то, безумовно, і Національна асоціація адвокатів України може звернутися і до Рахункової палати. Ви також можете звернутися і до комітету. Тому що ви ж бачите, що у народних депутатів це питання викликає відповідну реакцію. Тому ми також можемо надати відповідну допомогу в тому, щоби це питання було якимось чином знято. Тобто була …*(Не чути)* для всіх, як для нас, народних депутатів, тому що це народні кошти, це не кошти бюджету, як я завжди говорю, це народні гроші. Тому для того, щоб зняти всі питання, ми маємо це перевірити і надамо в цьому підтримку.

Шановні колеги, в нас є ще народні депутати, які просять слово. Народний депутат Дирдін. Потім попросив слово голова Комітету з БПД Національної асоціації адвокатів пан Олександр Дроздов. І ще, я так побачив, наш голова підкомітету профільного Володимир Ватрас.

Народний депутат Дирдін. Потім Олександр Дроздов. Потім Володимир Ватрас.

ДИРДІН М.Є. Дякую.

Шановні колеги, почув всі думки. І дуже було цікаво і виступ Лідії Павлівни з цього законопроекту, і виступ Володимира Ватраса з цього законопроекту.

Стосовно самого законопроекту. Я так зрозумів, що дискусія точиться біля цієї статті 6 позначка 2, пропозиція. Дійсно, от в тій редакції, яка запропонована, є питання. Навіть от виникає питання, от навіть це хто такий

буде адвокат експерт, хто його буде визначати цього адвоката експерта, які до нього будуть вимоги і хто його буде визначати його якості професійні, моральні і так далі? Я вважаю, що між першим і другим читанням можна буде підправити. І мабуть, оцю дискусійну пропозицію 6 позначка 2, можна буде його забрати і потім окремо розбиратися і визначати цей механізм оцінки якості надання безоплатної правової допомоги.

І в мене питання до вас. Якщо убрати дискусійну статтю 6 позначка 2, то в такому варіанті і на друге читання можливо прийняти з позицією Асоціації адвокатів даний законопроект з урахуванням ваших пропозицій як від Асоціації адвокатів?

Дякую.

ІЗОВІТОВА Л.П. Якщо до мене питання, то так. Хоча є кілька норм, які ще потребують доопрацювання. Зокрема, 14 стаття, 18-а, 10-а. Але це ті норми, які можна, так скажемо, доопрацювати між першим і другим читанням. Але 6-а зі значком 2 категорично не може бути в такому вигляді, яка вона пропонується.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Лідіє Павлівно.

Передаю слово Олександру Дроздову. Я вимушений десь буду обмежувати час зараз, тому що в нас ще попереду багато питань.

Пане Олександр, будь ласка, якщо встигнете десь у 2 хвилини. Потім народний депутат Ватрас, потім народний депутат Макаров.

ДРОЗДОВ О.М. Дякую, Андрій Євгенович.

Доброго дня, шановні колеги! Дуже дякую за можливість взяти участь у нашому кожному зібранні і обговорити дійсно дуже ключові, дуже болючі питання для адвокатури.

Справа в тому, що сьогодні вже посилалися і на міжнародні документи, але я хочу звернути увагу, що… і ставили питання з приводу того, в чому ж

буде порушення конституційне, вочевидь, що тут порушення буде статті 131 з позначкою 2 Конституції, де мова йде про незалежність адвокатури, і в контексті відповідних конвенційних положень і рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи.

Адже чомусь сьогодні не сказали про те, що в нас є, буквально нещодавно було ухвалено керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо ефективності та дієвості системи надання безоплатної правової допомоги у сферах цивільного та адміністративного права. І якраз в цих документах якраз зазначається, що необхідно враховувати обов'язково і в пункті 9, в пункті 20 необхідно враховувати незалежність адвокатури.

Одразу постає питання. А в чому ж порушується незалежність? Я не буду зараз дуже довго перебирати час, для мене це, як і для члена комісії при Президенті з питань правової реформи, як для доктора наук, очевидні речі. Ну, наприклад, візьмемо рішення, те ж саме рішення Європейського Суду з прав людини у справі "…… проти Швейцарії" та інше, де зазначається, цитую: "Що із належності адвокатури від держави слідує, що поведінка захисника стосується в основному обвинуваченого і його адвоката. Держава-учасниця не має права втручатись в цю діяльність. І втручається тільки тоді, коли неспроможність державного захисника стає очевидним, або якщо про це було повідомлено". Тобто тут треба трішки змістити акценти. Ми говоримо про те, що, якщо держава платить гроші, то вона може перевіряти будь-якого і будь-що. Ні, держава не має права перевіряти адвоката, оскільки це є втручання.

І абсолютно правильно було сказано Лідією Павлівною з приводу того, що тут треба говорити про те, що в нас є юристи, яких, мабуть, і треба перевіряти, і тут вже інша ситуація,Ю і є адвокати. І стосовно адвокатів є зовсім інші процедури, які передбачені на конституційному рівні, в Законі "Про адвокатуру та адвокатську діяльність". Є інфраструктура органів адвокатського самоврядування, які на сьогоднішній день діють і виступають квазі судового органу знову ж таки з урахуванням позиції Європейського

Суду з прав людини. І їх діяльність перевіряється не Міністерством юстиції. Їх діяльність якраз перевіряється судом, коли мова цде про подання відповідних скарг. Це другий аспект.

І третій аспект. Шановні колеги, тут дуже небезпечні є речі в цьому законопроекті, бо постійно говорять, що треба перевіряти адвокатів. На теперішній час якраз ця інфраструктура, яка існує, громіздка на моє переконання, неефективна, її ще ніхто не перевіряв зовні. А вона потребує нагальної, нагальної перевірки, тому що ми не знаємо взагалі, що там відбувається.

І щодо розмежування юристів і адвокатів теж потрібно. Навіть в самому законопроекті намагаються змішати такі речі, як правнича допомога. Я, будучи членом Науково-консультативної ради являючись Конституційного Суду, і судді Конституційного Суду посилаються, ми говоримо про те, що правничу допомогу саме може надавати адвокат. І якраз, скажемо так, конгломерат цих норм, системне тлумачення положень Конституції України, положень Конвенції з урахуванням практики Європейського Суду з прав людини свідчить про те, що це є дуже серйозне втручання в незалежність адвокатури. Тим паче за відсутності… Вже правильно сказала Лідія Павлівна, відсутності будь-якої інформації з приводу неефективності тої …*(Не чути),* що діє, з одного боку, і за відсутності чіткого прозорого механізму, тому що саме Міністерство юстиції буде інструкціями щось визначати: одних адвокатів визначати експертами, інших не визначати експертами. Друзі, якраз незалежність і говорить про те, що є адвокати рівними і вони є незалежними. А незалежними вони є, ну, порядок, критерії, які ми з вами чудово розуміємо.

Друзі, не буду перебирати час. Дякую за увагу. Якщо є якісь питання, теж готовий на них відповісти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановний пане Олександре.

Народний депутат Ватрас, потім Олег Макаров, будь ласка.

ВАТРАС В.А. Шановні колеги, я буквально лише одну хвилину, можливо, навіть і менше. Лідія Павлівна підняла слушну тему стосовно фінансування системи безоплатної правничої допомоги. Я хочу скористатися нагодою, тут є міністр у нас юстиції, я бачу, заступник міністра юстиції. Наскільки мені відомо, в окремих областях адвокати не отримують свою винагороду по системі БПП до півроку. Вжийте, будь ласка, заходів. Якщо ми вам виділяємо в бюджеті нормальні кошти на фінансування цієї системи, будь ласка, зробіть так, щоб адвокати своєчасно отримували кошти за свою роботу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Володимире.

Да, я думаю, що представники Міністерства юстиції почують і нададуть нам відповідь на ваше звернення як від комітету.

Олег Макаров, будь ласка.

МАКАРОВ О.А. Колеги, було достатньо багато аргументів висловлено на користь того, що цей законопроект є недосконалим. Він несе гарну ідею, але він є недосконалим. Саме головне, що коли загроза звучить в незалежності адвокатури і ми зараз можемо включити в порядок денний, а потім в такому ж вигляді його прийняти в першому читанні, і потім буде залежати від поправок, які пройдуть, не пройдуть, то оце зазіхання і наступ на незалежність адвокатури будуть дуже такі помітні. Давайте підійдемо до цього прагматично. У нас зараз на комп'ютері я бачу, що адвокатів достатньо для того, щоб зараз цей законопроект не включати в порядок денний. І я вам скажу, що це треба зробити саме з прагматичною метою. Навіть, якщо ми включимо в порядок денний сесії це питання, ми навіть в першому читанні його не встигнемо проголосувати до закриття сесії, і нам доведеться потім його переголосовувати ще у вересні. Тобто практичної вигоди ніякої,

практичного смислу ніякого немає зараз його голосувати. Але не включивши його в порядок денний, ми покажемо Міністерству юстиції в першу чергу, що подібні законопроекти потрібно приймати хоча б після консультацій. Бажано з погодженням, але хоча б після консультацій з адвокатурою, з Асоціацією адвокатів України.

Якщо Міністерство юстиції цього не розуміє, то ми можемо це таким чином показати і запропонувати протягом літа погодити цей законопроект у частині участі адвокатів, у нас там кожна стаття стосується адвокатури. Забрати цю небезпечну норму 6.2 і подати нормальний законопроект, який ми могли б швидко провести восени на вересневій сесії.

Тому я зараз ще раз порахував, адвокатів достатньо для того, щоб зараз не провести цей законопроект і не пустити його в порядок денний, і щоб він потім автоматом не попав на вересневу сесію.

Тому я буду утримуватися і пропоную зробити те саме адвокатам. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олег Анатолійович.

Я так розумію, що ми завершили обговорення. Я тоді пропоную, ставлю на голосування проект висновку Комітету Верховної Ради України з питань правової політики щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги та підвищення якості її надання (реєстраційний номер 5107) (від 19 лютого 2021 року) з наступним рішення комітету.

Обговоривши законопроект відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного п'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги та підвищення якості її надання

(реєстраційний номер 5107) (від 19 лютого 2021 року), поданий Кабінетом Міністрів України.

Прошу підтримати це рішення. Переходимо до голосування.

Народний депутат Бабій.

Народний депутат Божик.

БОЖИК В.І. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Вельможний.

ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Демченко.

Народний депутат Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Я підтримую, але між першим і другим читанням статтю 6 з позначкою 2 треба її убрати. Я підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я думаю, що це загальна позиція всіх членів комітету. Я думаю, нема сумнівів в тому, що ми... Дякую.

Народний депутат Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Князевич.

Народний депутат Костін. За.

Народний депутат Макаров.

МАКАРОВ О.А. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Маслов.

Народний депутат Німченко. Василь Іванович, ви з нами?

НІМЧЕНКО В.І. Я з вами. Бо я не знаю, ви мене чуєте чи не чуєте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми вас чуємо. Ми голосуємо зараз висновок.

НІМЧЕНКО В.І. Ви голосуєте. А як ви стосовно думки все-таки адвокатів представника?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми вже знаходимось в голосуванні. Будь ласка, ви можете проголосувати "за", "проти" чи "утримались".

НІМЧЕНКО В.І. Давайте я проголосую "за". Пусть оно идет…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Павліш – за. Але я підтримую Лідію Павлівну в тому, що там надо буде добавити "крім адвокатів". Тому що юристи, які працюють на БПД, то їх, я думаю, що можна і перевірити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми все це доопрацюємо.

Народний депутат Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Соболєв.

СОБОЛЄВ С.В. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Совгиря. Не доєдналась. Народний депутат Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Торохтій.

ТОРОХТІЙ Б.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Фріс.

ФРІС І.П. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Шпенов до нас доєднався.

ШПЕНОВ Д.Ю. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Утримався.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Князевич – утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич – утримався.

Хто у нас ще був? Народний депутат Бабій є з нами? Немає.

Народний депутат Демченко. Немає. Рахуємо.

9 – за, 8 – утримались, проти – 0. Рішення прийнято.

Будемо доопрацьовувати. Тоді між першим і другим читанням… створювати по суті більш ретельно при підготовці до першого читання. Дякую.

Переходимо до наступного питання порядку денного. Це законопроект 4330 (друге читання) проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень приватних виконавців. 4330.

Коротко, перед тим, як я надам слово голові підкомітету Ігорю Павловичу Фрісу, коротко доповім.

У нас продовжується… ми розуміємо, що цей законопроект пов'язаний з виконанням Угоди з Єврокомісією, ратифікованою Верховною Радою, ми продовжуємо консультації з представниками Єврокомісії. Наразі вони чекають внесення до Верховної Ради великого так званого законопроекту, над яким працює робоча група, яку очолює заступник голови комітету Валерій Іванович Божик. І очікують, що він буде прийнятий в першому читанні до кінця роботи цієї сесії.

Ми ще не отримали офіційної позиції щодо цього. Я маю на увазі письмової. Але усно саме така наразі є позиція. Але вони також просять, щоб якщо ми не встигаємо з якихось причин прийняти в першому читанні великий законопроект, над яким працює робоча група, то щоби цей маленький був підготовлений до другого читання і в разі необхідності мав бути проголосований. Тому розуміючи це я, і виніс це питання на сьогодні на розгляд комітету.

Ігор Павлович, будь ласка, вам слово. Там є деякі пропозиції підкомітету, є деякі пропозиції для обговорення. З нами сьогодні також представники Міністерства юстиції. Саме пан міністр Денис Леонтійович, який теж просив взяти участь в розгляді цього питання на комітеті.

ФРІС І.П. Андрій Євгенович, як ви дивитесь на те…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Також запросили Асоціацію приватних виконавців для того, щоб вони також мали висловити свою позицію. Перепрошую.

Ігор Павлович.

ФРІС І.П. Андрій Євгенович, як ви дивитесь на те, щоб ми спочатку Денису Леонтійовичу дали можливість висловити позицію Мін'юсту по цьому законопроекту, а далі вже будемо обговорювати ті позиції, які по комітету йшли?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я погоджуюсь.

ФРІС І.П. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Денис Леонтійович, будь ласка.

МАЛЮСЬКА Д.Л. Дякую, колеги.

Дійсно, ми підтримуємо законопроект, законопроект носить технічний характер. Ми повністю погоджуємося з тим, що щойно озвучив пан Андрій з того приводу, що це не є повною реформою, і повна реформа це буде комплексний законопроект, який буде зареєстрований найближчими днями. Відповідно ми на ньому робимо акцент.

Цей законопроект носить технічний характер з тим, щоб виконати вимоги макрофіну і показати європейцям, що ми на шляху до задекларованих нами і нашої мети – це в майбутньому зрівняння повноважень функціоналу державних і приватних виконавців.

Власне, щодо строків, я чув багато критики, що надто довго. Ми згоні на компроміс і наблизити строк, приседлайн для надання приватним

виконавцям можливості... *(Не чути)* 100 тисяч гривень чи адміністративні штрафи до початку 2023 року, без проблем.

Але знову ж таки це не має великого значення, оскільки ми розраховуємо на комплексну реформу. Тому що який би строк не ставити, він не може запрацювати з коліс завтра-післязавтра, тому що потрібно вдосконалення системи контролю за діями приватних виконавців. І з цим погоджуються, мені здається, що абсолютно всі. Просто так, просте зрівняння повноважень призведе до величезних негативних наслідків неконтрольованості і розкрадання державного і комунального майна.

Звертаю увагу, чому з самого початку минуле скликання парламенту не надало одразу рівні повноваження державним, приватним виконавцям, у тому числі з огляду на міркування щодо наслідків такої діяльності. Зараз якщо приватні виконавці, умовно, за місяць-два-три отримають повноваження, аналогічні державним виконавцям, ще й хоча по лімітованим сумах, але звертаю увагу, якщо мова йде про стягнення 100 тисяч, це означає, що на продаж має йти майно в межах 100 тисяч. Це можна продавати мільярдне майно, стягуючи 100 тисяч.

Враховуючи проблематику у зведених виконавчих провадженнях, коли у нас зараз державні виконавці, по суті, конкурують з приватними, хто першим продасть майно без додержання черговості задоволення вимог кредиторів стягувачів, яка встановлена Законом "Про виконавче провадження", у нас виникне невеличка анархія, яка переросте у повне блокування опалювального сезону. Тому що, нагадаю, у нас практично всі, не всі, велика кількість теплоелектроцентралей, які забезпечують зимове опалення, вони мають величезну суму боргів, і там потрібно стягнення коштів щоб відбувалось контрольовано в тому сенсі, щоб не було жодних незаконних дій, інакше ризики зловживань правами виконавцями вони можуть рухнути з тим, що ми не розпочнемо опалювальний сезон. І я можу лише поділитись досвідом, що осінь – це завжди пора мерів, які обривають

телефон, скаржачись на незаконні дії виконавців, пов'язані з арештами чи блокуванням діяльності у зв'язку з чим міста можуть просто замерзнути.

Бачачи відсутність механізмів контролю належних за діями приватних виконавців, просто попереджаю, що у нас ми не можемо і тому, власне, ми не робимо фокус на маленькому законопроекті, а йдемо великим, що ці зміни мають бути комплексними з тим, щоб врешті-решт у нас дотримання, скажімо так, принципу верховенства права при цьому не призвело до порушення всіх інших прав людини, які передбачені в Конституції.

Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Денис Леонтійович, я маю до вас запитання. Зараз надам слово Валерію Івановичу.

Чи ви ознайомилися з таблицею до другого читання, і там є певні дискусійні норми щодо саме часу вступу в дію Закону 4330, якщо так станеться, що ми будемо саме його приймати? Ваша пропозиція була з 1 січня 2024 року. Члени комітету ще при першому читанні говорили про те, що це дещо непропорційна дата, тому є багато правок, які вводять його в дію в тому чи в іншому вигляді десь протягом 3 чи 6 місяців або 9 місяців. Яка ваша думка? Тому що про 1 січня 2024 року це народні депутати, я маю так розуміння, не підтримують. Яка є ваша думка? Мабуть, компромісно, щоб ми її могли зараз почути.

МАЛЮСЬКА Д.Л. 1 січня 2023 року. Я впевнений, що до того часу ми цілком приведемо інфраструктуру і щодо контролю, і щодо платоспроможності, і належної поведінки сплати боргів на державних підприємствах до належного рівня. Цей строк може бути змінений, але його потрібно розуміти в комплексному законопроекті, там, де ми передбачимо всю, власне, зміну всієї інфраструктури, в тому числі і цифровізацію багатьох процесів. Тоді можна говорити буде про інші строки.

В тому вигляді, як зараз відображено в законопроекті, ми просто надаємо повноваження, без зміни процедури контролю, раніше 1 січня 2023 року. Я сумніваюсь, що в нас імплементація закону буде безпроблемною. І виникне чимала кількість ризиків, які боляче вдарять в тому числі по репутації і Мін'юсту, і Верховної Ради України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Денисе Леонтійовичу.

Валерій Іванович Божик просив слово. Будь ласка.

БОЖИК В.І. Дякую, Андрію Євгеновичу. У мене також є запитання до Дениса Леонтійовича, з вашого дозволу.

Андрій Євгенович досить коректно зазначив, що ми зараз готуємо цей законопроект до другого читання. Він має бути підготовлений. Але ми робимо наголос на великому законопроекті, на новій редакції. Ну, і так само десь підтвердили ви. А який зміст, якщо є ціла низка проблемних моментів в цьому законі, приймати його зараз? Питається в розрізі того, що, мабуть, вам відомо, що фактично робоча група завершила роботу, десь її фіналізувала, цей проект, напрацьований робочою групою, наскільки мені відомо, вже у вас на ознайомленні. Але робоча група на даний час не отримала відповіді.

То ми робимо це зараз для того, щоб він у нас був готовий до другого читання, а вносимо великий закон і робимо реформу, чи ми приймаємо цей, а далі в нас акценти змістяться? Мені оце важливо знати, щоб ми розуміли, ну, скажемо так, для чого ми працювали робочою групою.

МАЛЮСЬКА Д.Л. Відповідаю одразу. Цей законопроект, пропозиція в тому, щоб його розглянув комітет, підготував до другого читання, але в залі його не голосувати, а робити акцент на великому законопроекті. Він технічний. Вимога європейців надати можливість приватним виконавцям стягувати 100 тисяч та адміністративні штрафи, і ця вимога має дедлайни.

Всі розуміють, що цей законопроект не влаштовує ні Мін'юст, ні комітет, ні приватних виконавців – нікого, відповідно його роль суто технічна. В нас немає зміщення акцентів. Наш акцент на великій реформі, і ми зацікавлені в якомога швидшій її імплементації. Тобто законопроект, ми не маємо наміру і не просимо вас його голосувати в другому читанні. Він просто… це сигнал готовності виконати умови макрофіну. Але європейці так само просять нас сфокусуватись на великому законопроекті. Тобто…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Денис Леонтійович, я перепрошую. Давайте для того, щоб ми зберегли час.

Шановні колеги, в мене є тоді така пропозиція. Я пропоную сьогодні відкласти розгляд цього питання, тому що комітет не має витрачати час на підготовку навіть до другого читання законопроектів, які навіть сам ініціатор законопроектів вважає, що наразі не є пріоритетними і актуальними. Тому давайте… В мене є така пропозиція сьогодні зняти з розгляду це питання, перенести на якийсь там інший комітет… коли ми визначимося. А все ж таки дочекатися внесення законопроекту від робочої групи, яку очолює Валерій Іванович, і сконцентруватися на тому, щоб прийняти цей великий законопроект, якщо буде підтриманий комітетом, маю надію на те, у першому читанні до кінця цієї сесії. А сьогодні просто, щоб ми не витрачали час на оцю дискусію.

_____. Я підтримую повністю, Андрій Євгенович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олег Анатолійович Макаров.

МАКАРОВ О.А. Я в доповіді міністра юстиції шановного почув три страшно небезпечні тези. Перша теза, що ми хотіли би співпрацювати з Європейським Союзом, але ми не збираємося виконувати його вимогу. А для

того, щоб показати йому, що ми нібито хочемо виконувати його вимогу, давайте зараз зімітуємо, що ми щось робимо. Це перша теза була.

Друга теза була, що державні виконавці, виявляється, стоячи на службі у Міністерства юстиції, метою своєї роботи бачать і, виконуючи вказівки міністерства, це наводити правосуддя в Україні шляхом невиконання рішення українських судів. Бо в разі, якщо вони виконають рішення українських судів, то тоді буде щось там несправедливо чи незаконно, чи небезпечно. І Міністерство юстиції займається тим, що організовує невиконання рішень судів. І якщо це передати приватним виконавцям, то станеться якийсь жах і ці рішення будуть виконуватися.

І третє. Я почув, що депутати Верховної Ради в особі членів комітету повинні витрати якийсь час погодити таблицю, опрацювати таблицю. Ігор Павлович Фріс попрацював, підкомітет попрацював, зараз ми це обговорюємо вже. Але мета цієї роботи є неприйняття цього закону. Мені дуже дивно це чути від міністра. І дуже дивно, що два роки пройшло, скоро буде два роки роботи міністерства, в цьому напрямку ви майже не зрушили. Ну, принаймні ті законопроекти, які підготовлені депутатами, хочу нагадати, а не міністерством, воно вже не погоджується досить довгий час. І якщо воно погодиться, то я так розумію, що воно погодиться саме в той час, коли не буде реально можливості прийняти його в поточній сесії. І ми з цими погодженими документами підемо у відпустку і будемо там на вересень зштовхатися з іншими і просити їх приймати.

Тому можемо, звичайно, відкласти. Але, можливо, на наступному засіданні я би прийняв вступ в силу цього закону з 22-го року чи 90 діб після прийняття. Збільшив би оці історії 100 тисяч, там до мільйона або до 10 мільйонів, і виніс би в зал. І потім поговорив би з Міністерством юстиції як вони відносяться до великого законопроекту. І це був би єдиний шлях показати Євросоюзу, що парламент працює і парламент збирається це робити. Якщо Міністерство юстиції не хоче працювати в цьому напрямку, то ми приймемо цей маленький законопроект з нормальними нормами, з

нормальними сумами і будемо хоча б там на мільйон чи на 5 мільйонів виконувати судові рішення, які ухвалені іменем України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олег Анатолійович. Я так розумію, що ви також підтримуєте, за відповідних умов, перенесення розгляду цього питання.

Чи потребує це голосування, чи можемо консенсусом вирішити перенести? Ігор Павлович, як ваша думка як голови підкомітету? Ігор Павлович, ми вас…

ФРІС І.П. Звук включаю.

Андрій Євгенович, я абсолютно не маю нічого проти. Але питання, чи ми тоді встигнемо по часу просто-напросто цей законопроект… Якщо ми не розглянемо великий законопроект і не зможемо його внести, чи ми будемо готові потім обговорювати цей законопроект і вносити його в зал? Можливо, ключові моменти, які є в ньому, могли би обговорити зараз. А можемо і перенести.

Тобто на ваш розгляд і на розгляд членів комітету. Я вчора пропрацював його повністю. Підкомітет так само його пропрацював. Ми визначили ключові моменти. Але, на жаль, тої правки, про яку Денис Леонтійович говорить, у частині 23-го року. Щойно передивився, в тексті її немає, тобто ми не зможемо її використати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, я зрозумів. Я це також перевірив. Я думаю, що є певні питання, які залишилися на рівні підкомітету неузгодженими. Я все ж таки пропоную перенести розгляд цього питання...

ФРІС І.П. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте ми тоді в понеділок будемо реєструвати великий законопроект.

_____. Він готовий, будемо реєструвати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді в понеділок, да, ми реєструємо. Ви як голова робочої групи там запропонуєте всім членам комітету доєднатися до підписання цього законопроекту. І ми тоді підемо тим шляхом, який все ж таки узгоджений з нашими європейськими партнерами, будемо проводити все ж таки великий законопроект замість цього.

Цей у нас практично готовий. Якщо ми дійдемо згоди щодо оцих питань, які озвучили народні депутати і які озвучив міністр юстиції, це можна зробити на рівні підкомітету. Ще є час для того, щоб якісь питання узгодити для того, щоб маленький був також готовий до розгляду. Але в будь-якому випадку ми зможемо або великий, або маленький прийняти.

Мені б особисто хотілося, щоб ми все є таки йшли шляхом прийняття великого комплексного законопроекту, як це пропрацьовано робочою групою, як це погоджено з нашими міжнародними партнерами.

Шановні колеги, я тоді пропоную. Я бачу, хотів узяти слово голова Асоціації приватних виконавців України. Але якщо ви й так працюєте в робочій груп, ви чуєте зараз членів комітету. Тому є пропозиція, щоб ми переходили до розгляду наступних питань порядку денного.

_____. Дякую.

Просимо вас, я хочу висловити, по-перше, подяку за запрошення і за конструктивний розгляд наразі даного законопроекту. Всі зауваження, які висловили депутати, наразі повністю відповідають дійсності.

Ми дійсно повинні приймати лише комплексний законопроект, який наразі вже напрацьований, і в цьому в нас є повне порозуміння з головою робочої групи. Враховані абсолютно всі вимоги меморандуму в даному

законопроекті, на відміну від того законопроекту, який запропонує Міністерство юстиції.

Прийняття законопроекту, який запропонувало Міністерство юстиції, у разі, якщо це не збудеться, досить коротко, призведе до того, що інститут приватних виконавців з виконанням тієї ж кількості адміністративних стягнень, з відсутністю розширень функціоналу та помічників приватних виконавців за відсутності автоматизованого арешту коштів перетвориться в неефективну діючу модель державної виконавчої служби.

Тому дякуємо, шановні депутати, і просимо підтримати перенесення цього законопроекту і голосувати за комплексний.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Тоді ухвалюємо це рішення консенсусом, переносимо розгляд цього законопроекту 4330 на наступний комітет, якщо в цьому виникне потреба. Валерій Іванович, від вас чекаємо тоді в понеділок, це як крайня дата, реєстрації цього законопроекту. Дякую.

Я думаю, що буде корисно, Валерій Іванович, якщо ви десь там будете мати можливість у п'ятницю чи суботу, якщо будете мати якусь там вже фінальну версію, розіслати в нашому чаті, щоб депутати змогли подивитися, тому що в понеділок, щоб всі встигли підписати, хто погодиться з цим комплексним законопроектом. Дякую, колеги.

Переходимо до наступного питання порядку денного. Це у нас перше читання, це три законопроекти. 5067: проект Закону про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо підсудності справ Верховному Суду як суду першої інстанції, і два альтернативних до нього 5067-1, 5067-2.

Значить, ми направили запрошення всім авторам законопроектів, в тому числі авторам альтеративних, народному депутату Мамці і народним депутатам Ткаченку і Кабаченку, це других альтернативних законопроектів.

У нас сьогодні є представник від Президента України, це, як в поданні до законопроекту 5067 визначено, це міністр юстиції пан Денис Малюська. Ми вже один раз переносили розгляд цього питання з урахуванням того, що у нас не з'явилися народні депутати, не з'явилися автори всіх трьох законопроектів. В цей раз я не бачу підстав для того, щоб переносити, тому що два рази ми запрошували авторів альтернативних законопроектів, вони жодного разу не з'явилися, тому я пропоную перейти до розгляду цього питання порядку денного.

Ми мали попередні дискусії з цього законопроекту, коли розглядали його в попередньому, у нас навіть на етапі попереднього розгляду і після цього між членами комітету, результат цих дискусій в тому числі відображений в пропозиції висновку, в проекті висновку комітету.

Просто одразу хочу зазначити, що я думаю, що буде доречним між першим та другим читанням внести відповідну поправку, щоб із тих органів державної влади, які визначені в законі Президента, залишити Кабінет Міністрів як вищий орган виконавчої влади, спори щодо нормативно-правових актів якого будуть розглядатися по першій інстанції в Касаційному адміністративному суді, а всі інші органи, які визначені в законопроекті, передати на розгляд по першій інстанції в суд апеляційної інстанції. Це просто від мене така пропозиція.

Але наразі надаю слово Денису Леонтійовичу Малюсьці, міністру юстиції, який представить законопроект від Президента.

НІМЧЕНКО В.І. Обождіть, пане головуючий...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Василь Іванович, я перепрошую, після цього...

НІМЧЕНКО В.І. Это я перепрошую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Василь Іванович... *(Шум у залі)*

НІМЧЕНКО В.І. Ви висловилися, що треба слухати без авторів альтернативних проектів. По-перше, наскільки я пам'ятаю, обговорювалося питання в тому числі Мамки. І це треба обговорювати.

Ваше рішення, що можливо чи неможливо. Ви ж знаєте, що ми обговорюємо питання адміністративної юстиції, де в основі лежать права громадян. Звертайтесь по місцю свого знаходження в місцевий суд, де він живе. Почитайте – в Європі, почитайте наше законодавство і почитайте, що таке предметна підсудність і інституційна підсудність.

А те, що хтось думає, чи міністр юстиції зараз буде нам казати, як можна вирішити, оскільки йде пряма, по суті, дискредитація суддів першої інстанції. От про що йде мова.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Василь Іванович... *(Не чути)*

НІМЧЕНКО В.І. І там заряджені два, я закінчу, можна, два законопроекти альтернативні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А ви зараз переходите до обговорення саме суті законопроекту.

НІМЧЕНКО В.І. Я не обговорюю. Я кажу про те, що давайте ми відкладемо, моя пропозиція. Ваша була...

ГОЛОВУЮЧИЙ. На якій підставі?

НІМЧЕНКО В.І. І щоб люди прийшли, автори цих законопроектів... питання про административную юстицию, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми два рази... Василь Іванович, ми два рази запрошували авторів альтернативних...

НІМЧЕНКО В.І. Не два рази, а один раз.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, це другий раз. Попередній раз вже відклали розгляд цього питання в першому читанні, коли ніхто не з'явився з авторів альтернативних законопроектів.

Тому давайте другий, третій, четвертий раз будемо чекати, коли наші колеги... вони подають законопроекти дуже важливі, а потім не з'являються на засідання комітету. Тому це їхнє право – з'явитися, це не їхній обов'язок. Ми почули вашу позицію.

Є пропозиція, я так розумію, від Василя Івановича Німченка перенести розгляд цього питання у зв'язку з тим, що...

НІМЧЕНКО В.І. Обговорити і перенести, да. Оце буде об'єктивно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте ми проголосуємо за це.

НІМЧЕНКО В.І. Давайте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я не підтримую, я вважаю, що два рази – це достатньо. Василь Іванович поставив на голосування пропозицію перенести.

_____. Андрій Євгенович, тільки одне питання. Уточніть, будь ласка, чи не було Мамки попередній раз. Чи ми з цієї позиції перенесли, що його не було, чи ми перенесли з інших мотивів? Будь ласка, подивіться, на всякий випадок.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, я перевіряв. Минулого разу щодо цього законопроекту не з'явився жодний з авторів. Тоді в нас не було пана Дениса Малюськи, був пан Олександр Банчук. Але я справедливо запропонував вам, що це питання, не законопроект Кабінету Міністрів, де ми завжди приймаємо заступників міністра юстиції як представників від Кабінету Міністрів, це законопроект від президента, де чітко визначено в поданні, хто буде його доповідати. Оскільки не було міністра юстиції і оскільки минулого разу також не було жодного з авторів альтернативних законопроектів, ми перенесли розгляд цього питання. Ще раз запросили всіх. Міністр юстиції сьогодні з нами. Інші автори законопроектів не з'явилися на засідання комітету. Ми не знаємо цих причин, але ж ми не можемо кожного разу відкладати: третій, четвертий чи п'ятий раз.

НІМЧЕНКО В.І. Я думаю, нехай доповідь дадуть, точно повідомили чи не повідомили?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Повідомили, я це перевіряв, Василь Іванович. Да, якщо б я не перевірив, я б вам цю інформацію би не давав.

НІМЧЕНКО В.І. Наскільки я пам'ятаю, останній крайній раз, коли не було Мамки, то він не був повідомлений належним чином. От і все питання. Він заінтересований у розгляді справи, в розгляді законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо він був не повідомлений, він може звернутися до комітету з відповідним листом. Я вам також ще раз говорю, що минулого разу ми всіх повідомили, і цей раз ми всіх повідомили, я це особисто перевіряв.

Голосуємо вашу пропозицію, Василь Іванович, чи можемо переходити до розгляду питання?

НІМЧЕНКО В.І. Голосуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Голосуємо.

Ставлю на голосування пропозицію народного депутата Німченка щодо перенесення розгляду питань 5067 і двох альтернативних законопроектів.

Народний депутат Бабій.

БАБІЙ Р.В. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Божик. Валерій Іванович!

Народний депутат Ватрас.

ВАТРАС В.А. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Вельможний. Сергій Анатолійович!

ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Демченко. Народний депутат Демченко!

Народний депутат Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Калаур.

КАЛАУР І.Р. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Князевич.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Костін. Утримався.
Народний депутат Макаров.

МАКАРОВ О.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Маслов. Немає.
Народний депутат Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Новіков.

НОВІКОВ М.М. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Соболєв.

СОБОЛЄВ С.В.За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Торохтій.

ТОРОХТІЙ Б.Г. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Фріс.

ФРІС І.П. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Шпенов.

ШПЕНОВ Д.Ю. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ще хто в нас? Народний депутат Божик.

Народний депутат Демченко. Немає. Рахуємо.

7 – за, 10 – утримались, проти – 0. Рішення не прийнято.

Переходимо до розгляду питання порядку денного. В мене є така пропозиція, я пропоную надати слово представнику від автора законопроекту шановному міністру юстиції. Після цього – якщо будуть запитання до нього. Після цього пропоную надати слово... у нас наразі присутні представники, виконуючий обов'язки голови Вищої ради правосуддя пан Олексій Маловацький. У нас є голова Ради суддів України пан Богдан Моніч. І від Верховного Суду Расім Бабанли, якщо я не помиляюсь.

Після цього пропоную надати слово співголові підкомітету Павлу Васильовичу Павлішу, після цього перейдемо до обговорення.

Денис Леонтійович, будь ласка.

МАЛЮСЬКА Д.Л. Дякую, пане Андрію.

Дійсно, ми вже досить детально провели дискусію насправді на стадії попереднього розгляду, де депутати і, власне, я досить активно прокоментували суть даного законопроекту.

Суть законопроекту досить проста: передати розгляд справ щодо оскарження актів органів виконавчої влади, Кабміну та інших центральних органів і колегіальних, на розгляд Верховного Суду, колегії Верховного Суду як суду першої інстанції, відповідно апеляційне оскарження так само в межах Верховного Суду Великої Палати.

Ми детально обговорили всі плюси і мінуси цього підходу. Ваша пропозиція щодо того, щоб до другого читання скорегувати законопроект з тим, щоб передати до Верховного Суду лише категорію справ, де залучені чи... відповідачем є і оскаржуються акти Кабміну, водночас залишивши на етапі апеляційної інстанції, на рівні апеляційної інстанції інші категорії справ, вказані у законопроекті, так само є цілком прийнятною і такою, що може бути використана під час підготовки законопроекту до другого читання.

Тому прошу колег народних депутатів законопроект підтримати і, власне, надати можливість парламенту прийняти його в першому читанні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Денисе Леонтійовичу.

Чи будуть запитання до представника Президента щодо цього законопроекту.

Народний депутат Фріс, будь ласка, потім Маслов. Потім Макаров, я перепрошую.

ФРІС І.П. Денис Леонтійович, якщо можна деталізувати, яким чином ми оскаржувати, я так зрозумів, до Верховного Суду будемо …*(Не чути)* нормативно-правових актів Кабміну, по ідеї, до другого читання і Велика Палата буде апеляційною інстанцією кінцевою. Правильно? А всі решта,

тобто органи місцевої влади? Тобто мене цікавить, умовно, мій округ Івано-Франківський, органи державної влади міста Івано-Франківська, вони будуть оскаржуватися за тої процедурою, яка залишилася?

МАЛЮСЬКА Д.Л. Саме так, вони залишаються так, як і є, без змін. Законопроект стосується лише актів, дія яких поширюється на всю Україну, відповідно це акти центральних органів. Відповідно по ним буде першою інстанцією, це пропонував пан Андрій, якщо знову ж таки буде підтримка депутатів, перенесення на апеляційну інстанцію, вірніше, Апеляційний суд як суд першої інстанції, а Верховний вже буде розглядати на апеляції.

ФРІС І.П. Це ми маємо… *(Не чути)* до другого читання, правильно?

МАЛЮСЬКА Д.Л. Саме так, да. Тобто це цілком прийнятно, це може обговорюватись по категоріям справ, по інстанційності, відкриті для співпраці і для роботи в подальшому з Верховним Судом. Це не така велика кількість справ, щоб перевантажити апеляційні суди чи Верховний Суд України. Мова йде про кілька сотень справ, тому що в нас акти, нормативно-правові акти оскаржуються не в такій уже великій кількості, і фізично не так уже і багато їх. Буває, звичайно, якісь акти важливої значимості як, наприклад, карантинна постанова, яка оскаржувалась кілька десятків разів, але це винятки. Як правило, це важливі справи, але невеликої кількості.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Наразі надаю слово народному депутату Макарову. Потім народний депутат Німченко.

МАКАРОВ О.А. Я хочу нагадати, що однією з підстав перенесення минулий раз було необхідність надання доповідачем статистики щодо кількості справ, які розглядаються. І під час обговорення нас переконали в

тому, що буде комунікація з Верховним Судом, з Окружним адміністративним судом, і ми зможемо оцінити, наскільки це небезпечно для Верховного Суду з точки зору недопущення блокування роботи Верховного Суду. Чи є зараз така інформація? Це перше питання.

Друге питання, це ми обговорювали, і мені здається, не тільки по цьому законопроекту, я хочу ще раз почути ваше відношення до того, що Президент призначає міністра юстиції доповідачем по законопроекту, який ініціює Президент, ніби міністр юстиції його готує.

І третє питання. Чи все Міністерство юстиції зробило для того, щоб запрацювала Вища кваліфікаційна комісія суддів, чи Вища кваліфікаційна комісія суддів могла навести порядок і нарешті провести кваліфікаційне оцінювання суддів, які не пройшли кваліфікацію, і, можливо, в такому випадку деякі законопроекти виглядали би по-іншому, в тому числі і цей.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

МАЛЮСЬКА Д.Л. Дякую за запитання.

Власне, по статистиці, я щойно згадав, мова йде про близько 300 справ, кількість коливається з року в рік. Але за нашими оцінками і спільними оцінками з Верховним Судом, це мова точно не буде більшою ніж кілька сотень справ на рік, ми не очікуємо, що це займе більше.

Проблема в чому, чому одразу не повідомили цю інформацію комітету? Тому що статистики саме в розрізі такої категорії з такими формулюваннями її офіційно немає, це потрібно аналізувати, власне, сам реєстр судових рішень. Тому попередні оцінки вони є близькими до реальності, плюс-мінус кілька десятків. Мова йде про 300 плюс проваджень на рік, які будуть передані або Верховному Суду, якщо буде підтримане і в другому читанні формулювання чи редакція законопроекту, прийнятого в першому читанні, або ж вони будуть розподілені між Верховним Судом і апеляційною

інстанцією, відповідно якщо законопроект буде прийнятий в редакції, запропонованій головою комітету. Ну, власне, це точно не перевантажить Верховний Суд чи суд апеляційної інстанції, тому ми не очікуємо проблем з цього боку.

Щодо того, що роль Міністерства юстиції у запуску роботи ВККС, це трішки поза межами обговорення законопроекту. Але повірте, ми намагаємося робити все можливе в межах повноважень органу виконавчої влади з тим, щоб ВККС врешті-решт запрацювала і було належним чином врегульовано статус ВККС.

Що стосується того, що я представляю ініціативу Президента України, я теж коментував це вже неодноразово, повторю ще раз. Я презентую у даному випадку і всі попередні випадки, де я приймав участь на комітеті чи у залі Верховної Ради, документи, передбачені програмними документами, там, де стоїть підпис від імені уряду України Прем'єр-міністра України. Зокрема в цьому випадку законопроект, його ключова ідея передбачена у програмі співпраці з Міжнародним валютним фондом, де є підпис Прем'єр-міністра України і де всі напрацювання, які подаються до Верховної Ради, це є спільна робота уряду та Офісу Президента України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Денисе Леонтійовичу.

Народний депутат Німченко, будь ласка, питання.

НІМЧЕНКО В.І. Спасибі.

Пане міністре, я хотів би почути від вас, оскільки ви є виконробом по реалізації задумки нашого Президента як суб'єкта законодавчої ініціативи у даному випадку, як ви бачите, реалізуючи цю задумку, допустимість таких змін, виходячи з принципу територіальної підсудності саме в адміністративній юстиції, де відповідачем доказова база наводиться в суді, і держава зобов'язана по місцю його проживання, позивача, як громадянин,

звертатися за принципом територіальної підсудності. То скажіть, будь ласка, це перше, чи буде цей принцип дотриманий, чи буде цей принцип конкретно для адміністративної юстиції, ще раз кажу, через статтю 7 Кодексу адміністративного судочинства?

І друге питання. Скажіть, на якій підставі іде, так би мовити, політика дискредитації суддів першої інстанції? Ні Конституція, ні інші закони не передбачають вести мову через дискредитацію суддів першої інстанції обирати за рівень кваліфікацію суддів. Судді Верховного Суду більш досвідчені і в праві розбирати там, де виконавча влада приймає рішення. Ви не вбачаєте в цьому порушення?

І третє питання. Я хотів би теж від вас почути, все-таки не кожен день виконробом по реалізації законопроекту і його прийняття виступає міністр юстиції, міністр справедливості, хтось колись там добивався до цього.

То скажіть, будь ласка, як ви знаєте, на сьогоднішній день і нормативно-правові акти, і акти індивідуальної дії Кабінетом Міністрів є предметом ревізії, якщо це просить громадянин. Йому створено на сьогоднішній день доступ до правосуддя в такий спосіб через статтю 25 Кодексу адміністративного судочинства. Про це нічого немає в цьому законопроекті.

Я хочу вам нагадати, Маркарова, пам'ятаєте, 4 роки виконуюча обов'язки була по індивідуальному акту, подивіться, хто там, а енергосистеми у нас стільки років по індивідуальному акту. Конкретно я знаю ці приклади. Подивіться, як виконується Закон про вищі центральні органи влади, і люди позбавлені права за цим законопроектом захищати свої інтереси. Тоді я хотів би почути від вас на ці прямі питання, будь ласка.

Спасибі вам. Вибачте, що такі може за змістом довгі запитання, але вони по суті адміністративної юстиції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Денис Леонтійович.

МАЛЮСЬКА Д.Л. Дякую за запитання. Власне, коротко відповідь по всім ним.

Щодо територіальності. Ми не змінюємо територіальність розгляду цих справ, вони, як слухалися в Києві, так і продовжуватимуть слухатись в Києві. Тому що і Верховний Суд, і суд апеляційної інстанції вони будуть знаходитись територіально розміщені в місті Києві. ОАСК, який розглядав цю категорію справ, розглядає зараз в межах чинного закону, так само знаходиться територіально у місті Києві.

Більше того, тут немає нічого дивного, що виходу за майже звичних принципів адміністративного судочинства, тому що Верховний Суд і зараз як суд першої інстанції розглядає справи, де оскаржуються укази Президента або ж, наприклад, акти Центральної виборчої комісії. Тобто це принцип вже імплементований в Кодекс адміністративного судочинства, і з його імплементацією проблем жодних не виникає.

Ми не говоримо про будь-яку дискредитацію судів першої інстанції, в жодному випадку цього не має в тексті законопроекту чи в пояснювальні записці. Мова йде про те, що суди першої інстанції більш досвідчені, і їхнє багато в чому ключове призначення в дослідженні питань факту, які потім не перевіряються чи які беруться за …*(Не чути)* судами касаційної інстанції.

У даному випадку питань факту бути практично не може, тому що питання йде виключно юридичного характеру щодо законності або конституційності того чи іншого акта органу виконавчої влади. Тобто це суто юридичні питання, багато в чому доктринальні, і, власне, вони є відображені у загальних принципах, імплементованих під час розробки і прийняття Кодексу адміністративного судочинства вже …*(Не чути)* щодо актів Президента або ж Центральною виборчою комісією. Власне, зручність, безумовно, для цього максимальна є в межах адміністративного судочинства, будь ласка, жодних проблем у цьому не бачу. Будь-які інші вдосконалення із задоволенням розглянемо, але вони знаходяться поза межами законопроекту,

оскільки нічого кардинально нового щодо зручностей ми не пропонуємо або із ситуацією із заявниками чи скаржниками не погіршуємо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я хотів би також додати, що на відміну від суду першої інстанції суди апеляційної інстанції та касаційний адміністративний суди розглядають ці справи в колегіальному складі. Тобто це з урахуванням того, що це стосується нормативних актів, які розповсюджуються або зможуть зачіпати права та інтереси всіх громадян України. Тобто ми підвищуємо, скажімо так, рівень відповідальності суддів за прийняття того чи іншого рішення, тому що зрозуміло, що одна голова, як говорять, хорошо, а три – краще.

Чи є інші запитання?

У мене є тоді така пропозиція. До мене звернувся представник від Верховного Суду пан Расім Бабанли, він має йти до наступного… у нього є важливий захід о 15 годині. З урахуванням того, що це найбільше стосується саме Верховного Суду це питання, я пропоную зараз йому надати слово, а вже після нього передати слово представникам Вищої ради правосуддя та Ради суддів України.

Пане Расім, будь ласка.

БАБАНЛИ Р.Ш. Дякую, Андрію Євгеновичу, особливо за розуміння щодо часових обмежень.

Шановні народні депутати, члени комітету, від Верховного Суду коротко озвучу, з вашого дозволу, позицію.

Верховний Суд готовий забезпечити розгляд відповідних справ. Щодо кількісних показників, як справедливо зазначив пан міністр, їх на рік близько 300. Ми підраховували і відповідно до наших підрахунків в середньому суди розглядають 25-30 таких справ на місяць. Звісно, що…*(Не чути)* від об'єктивної картини залежить, деколи їх більше, коли є якісь резонансні акти

органів виконавчої влади центральних. Але це здоланна кількість. Для порівняння також скажу, що в середньому щотижня на розгляд Касаційного адміністративного суду надходить близько 900 матеріалів, які підлягають розгляду цим судом. Безперечно, є особливості щодо розгляду цих справ як судом першої інстанції: і касації, і складність, і строки. Але воно в такій кількості. Ця кількість буде здолана.

Єдине застереження хотіли би висловити щодо законопроекту в частині деталізації висновку ось цього нормативно-правового акту, який є предметом судового перегляду, а саме хотіли б привернути увагу до доцільності зміни тієї дефініції, яка сьогодні є в касаційному… в Кодексі адміністративного судочинства, тобто розглянути питання, чи доцільно змінювати цю дефініцію.

І друге. Також… Як уже сьогодні також було зазначено, вже є певні категорії справ, які на сьогодні Верховним Судом розглядаються, як судом першої інстанції. За строк своєї діяльності вже понад 3-річної стало зрозуміло, що окремі такі категорії, вони не вирізняються суспільною значимістю чи правовою значимістю, чи резонансом правовим, чи знову ж таки суспільним для того, щоб відразу до Верховного Суду, вони підлягали розгляду. Зокрема, це стосується спорів про доступ до публічної інформації вищих посадових осіб, зокрема Президента і Верховної Ради України. То можливо при доопрацюванні до другого читання розглянути питання більш комплексно і, можливо, знизити рівень цих справ на одну інстанцію, ну і відповідно тим самим певною мірою компенсувати цей кількісний показник, який з'явиться у зв'язку з розглядом нормативно-правових актів. Але це знову ж таки на розсуд членів комітету та авторів законопроекту.

Поки що в мене все. Якщо будуть запитання, я відповім. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Расіме.

Я розумію, що пропрацьоване питання, тобто є можливість у випадку прийняття цього законопроекту як закону розглядати цю категорію справ силами Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду.

А за пропозицію щодо можливого перерозподілу, так скажемо, юрисдикції щодо, я дозволю собі таке слово, незначних спорів, щоб їх не розглядав Верховний Суд як суд першої інстанції, – я думаю, що це цілком можливо зробити під час доопрацювання до другого читання. Але я цю пропозицію вже чув, але я думаю, що народні депутати зможуть її також оцінити і застосувати у вигляді поправок між першим та другим читанням, якщо буде підтримка з боку членів комітету.

Я тоді надаю слово пану Олексію Маловацькому, виконуючому обов'язки голови Вищої ради правосуддя. Пане Олексій, доброго дня. Дякую, що ви з нами сьогодні.

МАЛОВАЦЬКИЙ О.В. Добрий день! Сподіваюсь, мене чути. Я би трошки хотів полегшити роботу все ж таки центральним органам державної влади.

Державна судова адміністрація кожний рік …*(Не чути)* статистичні показники під категорію справ і здає їх в Мінстат. Тому чітко є по категоріях справ: які справи розглядаються в судах адміністративних, касаційних першої, другої і третьої інстанції по категоріях справ. Є класифікатор затверджений, тому ця статистика є.

На жаль, я не був готовий, щоб було це питання на минулому засіданні. Але просто вам скажу, що за І квартал в окружний адміністративний суд, якщо ми говоримо по місту Києву, надійшло 33 тисячі 999 справ. Місячне надходження – 9 тисяч справ. Не можу сказати, скільки там нормативно-правових актів. І питання з нормативно-правовими актами треба все-таки подивитися по категорії.

Але те визначення нормативно-правових актів, яке надано, наприклад, у законопроекті... воно не зовсім відповідає актам Кабінету Міністрів. Там

набагато ширше поняття, і туди можна віднести будь-які акти, які порушують права і обов'язки. Тому тут треба або визначитися, з якими конкретними актами треба оскаржити... *(Не чути)* Верховного Суду. Тому що ми можемо прийти до ситуації, коли Верховний Суд стане судом першої інстанції по всім справам, які будуть пов'язані якимось чином з нормативними актами. І Верховний Суд в дійсності не зможе, адміністративна палата вирішити як Велика Палата, вирішити ці всі справи. Тобто ми відкинемо судочинство на декілька років. Це перше питання.

Друге питання, яке би хотів я звернути увагу, оскільки шановний колега головуючий, ви сказали з приводу того, що треба передати нормативно-правові акти на розгляд суду адміністративної інстанції. Не знаю, питання дискусійного характеру, але в одному з законопроектів, мені здається, народний депутат Мамка запропонував передати розгляд актів Вищої ради правосуддя до апеляційної інстанції.

Але хотів би звернути увагу, що практика склалася, що все ж таки Верховний Суд або касаційна палата, або Велика Палата розглядає акти Вищої ради правосуддя. Не знаю чи це підвищить авторитет Вищої ради правосуддя або авторитетність цих актів, якщо буде суд апеляційної інстанції розглядати їх. Знову ми перейдемо в створення нової практики. І якби ми розвиваємо законодавство, то треба його розвивати послідовно, певно, тому, якщо вже склалася в Великій Палаті якась практика в касаційному, адміністративному складі Верховного Суду, певно, що було би обґрунтовано все ж таки залишити її, тому що практика вироблена, ми вже орієнтуємося на цю практику, між іншим.

В цілому в інших питаннях, наприклад, щодо видання цих актів, перенесення на інший рівень, для цього треба чітко визначитися, що будемо віддавати на інший рівень і який акт є нормативно-правовим актом. Не може бути невиключного переліку. Якщо буде невиключний перелік, я вам як адвокат скажу, що в тому випадку, де я зможу скаржитися до Верховного Суду, я буду скаржитися до Верховного Суду, відчуваючи більшу

справедливість. Тому, щоб ми не створили ситуацію, в якій Верховний Суд не буде здатний взагалі розглянути ніщо і нічого.

Дякую. В мене більше немає коментарів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Богдан Моніч, Рада суддів України. Богдан Сильвестрович, ви з нами зараз?

МОНІЧ Б.С. Добрий день, шановні колеги! Радий вас всіх вітати. Рада суддів в цілому підтримує зазначений законопроект, в той же час більш логічно все ж таки, ми вважаємо, щоб справи все ж таки передавалися до суду апеляційної інстанції, який би розглядав їх як суд першої інстанції.

Тобто в цілому ми не заперечуємо. Але більш логічним було б передати ці справи все-таки на розгляд не одразу до Верховного Суду, а все-таки, щоб …*(Не чути)* першої інстанції виступав саме апеляційний суд.

Слушне зауваження також з приводу того, що акти все ж таки ВРП, мабуть, доцільно залишити одразу, щоб оскаржувалися … *(Не чути)*

Коротко у мене все. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ну, по-перше, законопроект Президента не чіпає актів ВРП, вони як залишалися, так і залишаються в Касаційному адміністративному суді.

По-друге, у мене от до вас питання. Якщо комітет дійде згоди або підтримає більшістю голосів між першим та другим читанням, ну, такий перерозподіл, який я запропонував на початку, тобто нормативно-правові акти Кабінету Міністрів передати Верховному Суду як суду першої інстанції. І нормативно-правові акти органів виконавчої влади передати на суд апеляційної інстанції. Як вам, ну, така…

МОНІЧ Б.С. Ми готові долучитися до обговорення. Дійсно, не хотілося би, щоби Верховний Суд займався якимись дріб'язковими, ну, чи незначними, малозначними справами. Ми готові долучитися до обговорення вже на наступних стадіях.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, почув. Дякую, Богдане.

Павло Васильович Павліш, будь ласка, підкомітет.

ПАВЛІШ П.В. Дякую.

Шановні колеги, підкомітет з питань правосуддя розглянув всі три подані законопроекти – і основний, і альтернативні. І дійшов висновку рекомендувати комітету все ж таки підтримати в першому чинні законопроект 5067 і інші законопроекти відхилити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович. Я так розумію, що у вас також була пропозиція…

ПАВЛІШ П.В. Так. Ми обговорювали також ті питання, які ви озвучили на самому початку. І ми розуміємо, що між першим і другим читанням ми можемо доопрацювати саме в такому порядку запропоновані ідеї. Можливо, вони таким чином ще трансформуються, але це буде вже нашою дискусією між першим і другим читанням.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У проекті висновку комітету перед резолютивною частиною є та пропозиція, яку я висказав саме на початку розгляду цього питання сьогодні. Тобто Кабінет Міністрів до Верховного Суду, інші нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади до апеляційного суду.

Шановні колеги, хто хоче взяти участь в обговоренні? Немає.

Тоді ставлю на голосування проект висновку Комітету Верховної Ради України з питань правової політики щодо проектів законів про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо підсудності справ Верховному Суду як суду першої інстанції (реєстраційні номери 5067, 5067-1, 5067-2) з наступним рішенням.

Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо підсудності справ Верховному Суду як суду першої інстанції (реєстраційний номер 5067) (від 16 лютого 2021 року), поданий Президентом України, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу в зв'язку з чим проекти законів про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо підсудності справ (реєстраційний номер 5067-1) (від 17 лютого 2021 року), поданий народним депутатом України Мамкою та поданий народними депутатами України Ткаченком, Кабаченком (реєстраційний номер 5067-2), відхилити.

Друге. Звернутись до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити на пленарному засіданні під час розгляду законопроекту за реєстраційним номером 5067 відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей в тексті законопроекту та інших структурних частин законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання законопроекту. Доповідачем від комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити співголову підкомітету Павліша Павла Васильовича.

Прошу підтримати цей висновок. Переходимо до голосування.

Народний депутат Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Вельможний.

ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Демченко.
Народний депутат Дирдін.

ДИРДІН М.Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Князевич.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Костін – за.
Народний депутат Макаров Олег Анатолійович.

МАКАРОВ О.А. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Маслов.

МАСЛОВ Д.В. За. Я голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Утримався.
Народний депутат Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Павліш.

ПАВЛІШ П.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.
Народний депутат Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Соболєв.

СОБОЛЄВ С.В. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Торохтій.

ТОРОХТІЙ Б.Г. Торохтій – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Торохтій – за.

Народний депутат Фріс.

ФРІС І.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Шпенов.

ШПЕНОВ Д.Ю. Шпенов – утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Утримався.

Так, хто у нас ще був? Народний депутат Демченко. Не чую.

Народний депутат Князевич. Немає.

Народний депутат Макаров. Немає.

Тоді рахуємо результати. 12 – за, проти – 0, 5 – утримались. Рішення прийнято. Дякую.

Переходимо до наступного питання порядку денного. Це попередній розгляд, законопроекти 5177 і 5177-1. Це проект Закону про захист права власності та інших речових прав осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії. І альтернативний під назвою "Про захист права власності та інших речових прав осіб, постраждалих внаслідок проведення антитерористичної операції або операції Об'єднаних сил".

Ми запрошували авторів законопроектів. Автор першого – Горбенко та інші. І автор другого – Королевська та інші народні депутати.

Чи є у нас автори сьогодні?

_____. Є як представник, співавтори першого законопроекту. ..

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Анатолійович Вельможний, від авторів тоді 5177 основного законопроекту. Нагадую, ми на стадії попереднього розгляду знаходимося.

Я тоді пропоную, до нас також доєдналися представники проектів Ради Європи, які, наскільки я знаю, були долучені до цього законопроекту. Тоді…

Ігор Фріс, будь ласка. У вас питання?

ФРІС І.П. Андрій Євгенович, звичайно, розумію, що це не в правилах нашого комітету, я маю терміново їхати, відлучитися з комітету. Я би хотів підтримати проект Сергія Вельможного. Якщо можна, мій голос врахувати "за" саме за його законопроект. Одночасно з цим ми з ним сьогодні зранку вже обговорювали питання, пов'язані з тим, що законопроектом пропонується створення окремого реєстру такої нерухомості.

Моя пропозиція була, якщо ми включимо його в порядок денний і він пройде перше читання, обов'язково зробити зміни, запропонувати Мін'юсту зробити зміни до реєстру речових прав на нерухоме майно, яке існує, без того, щоб робити новий окремий реєстр. Все решта абсолютно підтримується. Я вдячний колезі за таку ідею.

Дякую.

_____. Дякую, Ігор Фріс. Дякую за підтримку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ігор Павлович, ми почули вас. Я думаю, що ваш виступ є корисним для народних депутатів, які приймуть участь в голосуванні. Я думаю, що в такому випадку ми не можемо, не зможемо зарахувати ваш голос. Але дякую за підтримку. Я думаю, це важливо для

інших членів комітету, коли вони будуть приймати відповідне рішення. Дякую за ...*(Не чути)*

_____. Спасибі. Всім гарного дня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Анатолійович Вельможний, вам слово.

ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А. Дякую, колеги.

НІМЧЕНКО В.І. Я вибачаюсь, головуючий, у нас є альтернативний законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Василь Іванович, я... *(Не чути)*

НІМЧЕНКО В.І. Є альтернативний законопроект? Є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми запрошували...

НІМЧЕНКО В.І. Хто автор?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Королевська Наталія Юріївна.

НІМЧЕНКО В.І. Королевська Наталія. Ви вірите в те, що вона без поважних причин не прийшла? Навіть це не обговорювали.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Василь Іванович, це попередній розгляд. Ми ж не розглядаємо.

НІМЧЕНКО В.І. Я розумію, що попередній розгляд. І що дальше, если попередній розгляд? Шановні колеги, ми ж Комітет правової політики.

ГОЛОВУЮЧИЙ. …*(Не чути)* перенести розгляд цього питання?

НІМЧЕНКО В.І. …*(Не чути)* що вона не прийшла за свій законопроект. Ви ж це знаєте. Я поважаю Вельможного, він працював, я знаю цей законопроект. Шановні колеги, вияснiть...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, давайте тоді таким чином. Сергій Анатолійович, я дам вам слово, безумовно, і дам слово представниці від Ради Європи. Але давайте ми з вами визначимося. З одного боку, це попередній розгляд, з іншої сторони, дійсно, авторка законопроекту альтернативного не змогла взяти участь в засіданні комітету. Ми її запросили, але жодного повідомлення від неї нема. Тобто якщо б вона була не проти, щоб ми його розглядали, я думаю, що ми б тоді могли розглядати. Якщо нема жодної інформації, я думаю, що буде з повагою до авторки альтернативного законопроекту, можемо перенести розгляд цього питання. Але тільки один раз, Василь Іванович. Якщо іншого разу не буде…

Я розумію, що законопроект готувався на сьогодні і працював підкомітет. Тоді для того, щоб ми також краще підготувалися до розгляду цього законопроекту, я би пропонував по декілька хвилин і від автора альтернативного Сергія Анатолійовича Вельможного нашого колеги, пані Ганни Христової від проекту Ради Європи і Іван Романович Калаур – декілька слів. Нам буде краще потім розглядати це питання, коли ми будемо його розглядати по суті в порядку денному.

Сергій Вельможний, будь ласка.

ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А. Дякую, Андрію Євгеновичу.

Шановні колеги, хочу сказати, що під час розгляду законопроектів основного та альтернативного на засіданні Комітету з прав людини і Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Міністерство з

питань реінтеграції, народні депутати висловилися за прийняття за основу законопроекту 5177 з можливістю врахувати норми альтернативного законопроекту і доопрацювати його до другого читання.

Я вважаю, якщо була б присутня наша колега Наталія Королевська, вона б не заперечувала, щоб включили два законопроекти в порядок денний сесії. І пропоную поставити пропозицію на голосування, щоб включити і основний, і альтернативний законопроект в порядок денний, щоб ми не гаяли часу, а вже могли працювати і підготувати, і дослідити ці законопроекти до першого читання, якщо колеги не заперечують.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Анатолійович, почув цю пропозицію. Зараз будемо визначатися тоді з урахуванням ситуації, яка склалася.

Пані Ганна Христова, будь ласка, вам слово.

ХРИСТОВА Г.О. Пане головуючий, шановні колеги, надзвичайно дякуємо за таку можливість звернутися безпосередньо до депутатського корпусу, до профільного Комітету з правової політики. Звичайно, розуміючи обмеженість часу, спробую бути максимально лаконічною.

Проект Ради Європи, який стосується внутрішнього переміщення і пошуку довгострокових рішень, входив до складу робочої групи, яка була утворена при Комітеті з прав людини і реінтеграції тимчасово окупованих територій України. І, в принципі, послідовно Офіс Ради Європи в Україні відповідно до стандартів Ради Європи просуває ідею компенсації особам, які постраждали внаслідок збройної агресії. Адже це є зобов'язання, яке передбачено стандартами Ради Європи і оонівськими документами. Зокрема, ідеться про принципи, які стосуються компенсації і реституції майна, які затверджені резолюцією Організації Об'єднаних Націй, а також резолюцією Парламентської асамблеї Ради Європи в частині вирішення майнових прав біженців і внутрішньо переміщених осіб.

І так само дозволю собі наголосити, що на сьогодні в Європейському суді з прав людини знаходяться близько 4 тисяч справ, які стосуються питань компенсації за зруйноване майно унаслідок збройної агресії. І станом на сьогодні Європейський суд зробив важливу річ для України, адже на сьогодні розгляд відповідних індивідуальних заяв призупинено до вирішення питань міждержавної справи "Україна проти Російської Федерації" в частині визначення юрисдикції держав.

Це означає, що цей час, який фактично є, є і може бути використаний державою Україна для того, щоб створити відповідну законодавчу базу, відповідну правову рамку, яка забезпечить належну процедуру компенсації у відповідності до базових стандартів Ради Європи.

І, зрештою, зверну увагу на те, що це питання вже останні кілька років розглядається судовою гілкою влади і на рівні Верховного Суду, пройшовши складний етап обговорення, сформувалася вже стала практика в індивідуальних справах, за індивідуальними позовами осіб і Верховний Суд України ставить питання наступним чином. Що ці справи вирішуються на користь заявників саме тому, що компенсація не сплачується через відсутність належної правової бази.

Третя і остання теза, розуміючи обмеженість часу. Уряд України зробив важливий крок вперед, і механізм компенсації запроваджений на рівні 947 Постанови, тобто рішенням уряду запрацював, Україна сплатила перші компенсації за зруйноване житло фізичним особам, що знаходяться в межах фактичного територіального контролю України. І, безумовно, це вітається. Але питання компенсації є питання базових основоположних прав людини і гарантується статтями 6, 13, 8 і 1 статтею першого протоколу як мінімум Європейської конвенції. Тобто це питання законодавчого регулювання, адже це питання основоположних прав людини.

І нарешті остання теза. Неодноразово виникало питання, чому держава Україна, бо йдеться про збройну агресію. І відповідь тут очевидна, саме в межах права Ради Європи. Держава Україна захищає і забезпечує

відновлення порушених прав особам, які постраждали внаслідок агресії, на факт якої держава не могла вплинути. Тому це частина виконання позитивних зобов'язань держави по відношенню до своїх громадян. І це жодною мірою не зменшує можливості подальших спорів в межах міжнародно-правової відповідальності, подальших компенсацій вже на рівні міждержавних спорів.

Дякую за таку можливість. Ми максимально підтримуємо просовування відповідного законопроекту. І, безумовно, він містить окремі технічні моменти, які можуть бути доопрацьовані між першим і другим читанням. Ми будемо максимально надавати цьому зв'язку експертну підтримку, сподіваємося, що у нас буде така можливість.

Дякую за вашу увагу. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Ганна. Дякую за те, що ви проводите таку велику роботу, допомагаючи вирішувати ці дуже надскладні і комплексні питання, які не завжди легко вирішити тільки на підставі норм законів, які саме ви пропонуєте з колегами. Тому розуміємо, що ця робота є складною і вона потребує великої уваги, в тому числі з боку народних депутатів, як авторів, так і членів нашого комітету профільного.

Народний депутат Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Дякую.

Хотів би запитати одного з авторів законопроекту Сергія Вельможного. Чи підраховували, які суми бюджетних витрат мають бути в разі імплементації даного закону?

ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А. Ми тільки підрахували, що на початок 21-го року на території Донецької області знищено і пошкоджено 5 тисяч 540 житлових об'єктів житлового фонду. На території Луганської області ця кількість становила відповідно 7 тисяч 432 таких об'єкти.

А на даний час існує постанова Кабінету Міністрів України, яка передбачає надання виплати в розмірі, що не перевищує 300 тисяч, тільки за житло, яке було знищене в результаті збройної агресії. Тому підрахунки дуже прості, арифметичні, ми побачимо, це дуже великі витрати. Але якщо ми хочемо ставити законопроекти не тільки за житло, а інші майнові права.

_____. Дякую.

У мене ще питання до міністра юстиції Дениса Малюськи. Хотів би запитати…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пана Дениса вже немає. А ні, він є, я перепрошую.

_____. На якому зараз етапі все ж таки, тому що в даному законопроекті стоїть питання потім площі до переведення даних витрат на саме країну-агресора, і яким чином зараз, на якому етапі здійснюється судовий процес, чи взагалі можуть бути імплементовані і ці норми шляхом переведення даного боргу на країну-агресора?

МАЛЮСЬКА Д.Л. Дякую за запитання.

Підготовка будь-яких вимог займає великий час, в тому числі консультації з міжнародними фахівцями, з якими ми співробітничаємо, щоб врешті-решт отримати компенсацію з боку Російської Федерації. Ми визначимо, теж проаналізуємо і цей аспект, щоб дати вам вичерпну відповідь, яку можна отримати. В будь-якому випадку мова йде про роки, всі справи, які ми ведемо проти Російської Федерації, вони займали кілька років, починаючи з 2015 року, коли, власне, почалось масове подання скарг і позовів проти Російської Федерації, жодна з них ще не закінчилась. В цьому році ми матимемо лише, скажімо так, слухання по суті по двом справам ЄСПЛ проти Російської Федерації. Для орієнтиру, це для розуміння того, що в будь-якому випадку компенсація, якщо ми, навіть, і виграємо, вона не буде

швидкою. Але щодо суті, чи можемо ми на якомусь етапі отримати таку компенсацію, проаналізуємо з нашими фахівцями.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Денисе, а як ваша думка щодо цих двох законопроектів, які наразі ми ще не вирішили, чи ми їх розглядаємо, чи ні?

МАЛЮСЬКА Д.Л. Дякую, пане голово.

В нас не було запиту на питання, аналіз цих законопроектів заздалегідь. Принаймні ми в системі діловодства і документообігу не знайшли, щоб наші департаменти аналізували змістовно, постатейно законопроект. Тому ми встигли лише коротко продивитися.

Концептуально підтримуємо. Не заперечуємо. Але з детальним аналізом хочемо повернутись трохи пізніше. У будь-якому випадку до другого читання надамо детальні наші пропозиції, якщо буде прийнятий у першому читанні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую.

Іван Романович Калаур, будь ласка.

А, Василь Іванович Німченко перед підкомітетом. Василь Іванович, будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, я вдячний Сергію Вельможному. Він, по суті, сказав, що ці законопроекти не находяться в антагонізмі. Вони доповнюють друг друга. От про що я кажу. І це люди, автори цих законопроектів, які чувствуют оцей відкритий нерв Донбасу. Вони знають людей. І Королевська, до речі, там сейчас.

І тому почути її, Сергія Вельможного, тут же є проблеми, 7 років ніхто їх не вирішував. Де питання страхових випадків, яка держава зобов'язана була робити, вона не робила нічого. Шукайте в альтернативному, ви там

знайдете. І в основі повинно бути громадянин. А ми зараз говоримо про державу. Люди, які там. І це треба обсудити нам. Повірте, якщо ви вважаєте можливим включати туди обидва законопроекти одразу, вирішуйте.

_____. Василь Іванович, а ви, що маєте на увазі, що про державу не треба дбати і думати, приймаючи законопроекти і закони? Я думаю, що про державу також необхідно думати. А не так, що як ви кажете, держава не важливо, потрібно…

НІМЧЕНКО В.І. Ви чуєте, при чому тут? Це держава вирішує, як захистити інтереси людей. А не вирішує держава, як захистити себе. Ви це зрозуміли, да? Іде питання про цивільно-правові відносини. Шановний, причому тут держава? Йде питання про порушення права людей, в тому числі…

_____. Василь Іванович, а тоді до вас питання. А яким чином ви будете визначати суми втрат на непідконтрольній зараз території України, де також живуть наші громадяни?

НІМЧЕНКО В.І. Тому я кажу, давайте ми обидва законопроекти, почитайте другий законопроект. Це перше.

І друге. Тут же не лише це питання, а обговорюється це питання без джерела фінансування цих речей. Ви ж знаєте, що ні в бюджеті грошей цих немає. Ви ж це знаєте, що ми зробимо зараз "другу серію", тисячу гривень віддамо людям на сберкнижках, які були до 1991 року. Тільки "ляпнем" людям, скажемо щось, а нічого не зробимо, 7 років ніхто нічого не робив.

Там же міністр юстиції, він же нам сказав, і я йому вдячний, що нема практики в судів, ще ніхто не вирішив за ці 7 років, де розбомбили дом, в тому числі ракетними ударами. Хто вернув на сьогоднішній це рішення

суду? Ви знайдете його? Ні. Там експертизи йдуть роками, оце питання треба, те, що ви кажете, і віднайти кошти, оце ми повинні обговорити.

Про що я і вів мову, що рішити, уніфіковано підійти і вирішити питання захистити людей. Це ж не тільки ті, які там, по ту сторону, на окупованій частині, а це ж і тут же стільки постраждалих, вам детально може сказати пан Сергій. І виходити в пленарне засідання не на політичній основі, а на практицизмі, маючи всі кошти, от і все.

_____. Ви якраз зараз на політичній основі і виходите, тому що я спитав за розрахунок, які витрати необхідні будуть зараз з державного бюджету. Ви самі кажете, що зараз даних коштів в бюджеті немає.

НІМЧЕНКО В.І. Немає.

_____. І говорите про те, що за державу тут не треба думати, а давайте будемо думати спочатку… *(Не чути)*.

НІМЧЕНКО В.І. Я не сказав, за державу не треба думати. Я думаю, я вам не раджу взяти мене за здесь, как говорят в России.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я перепрошую, є деякі питання, от тягне руку пані Ганна Христова і Сергій Вельможний, мабуть, вони можуть відповісти на ці питання, які зараз прозвучали.

Пані Ганно, будь ласка, вам слово. Потім Сергій Вельможний.

ХРИСТОВА Г.О. Шановні колеги, я прекрасно розумію мій абсолютно обмежений статус в межах обговорення, які зараз відбуваються, але просто оскільки це речі, які стосуються змісту законопроекту, то я дозволю собі втрутитись.

Перше, що є дуже важливим. З самого початку, коли відбувалася робота над законопроектом, було очевидно, що необхідно створити

документ, який буде визначати базові правові підходи і базову рамку, але, тим не менш, буде таким, який може бути реалізований. Адже це одна з ключових вимог до поняття закону, як ми всі добре знаємо, що висуває Європейський суд з прав людини. Закон – це не тільки документ, ухвалений у відповідному порядку, а й такий, який може бути реалізований і який забезпечений відповідною процедурою.

НІМЧЕНКО В.І. Виконаний, так.

ХРИСТОВА Г.О. Тому це є дуже важлива вимога.

Яким чином з цієї ситуації на сьогодні вийшов цей законопроект і робоча група, автори, які його запропонували? У законопроекті пропонується черговість компенсації, визначаються відповідні черги, і йдеться, що компенсація наступної черги відбувається після компенсації попередньої. І першою чергою компенсації є саме той мінімум, який Україна вже взяла на себе як свої зобов'язання, а саме компенсація за тільки зруйноване, тільки житло фізичних осіб, яке знаходиться у межах фактичного територіального контролю України. Відповідно це дає відповідь на питання, які прозвучали, про майно на непідконтрольній території, це дає відповідь на питання про інші об'єкти, немайнові. Тобто йдеться на сьогодні про те, що цей закон передбачає, що витрати, які необхідно облікувати і обрахувати, і, в принципі, ця цифра представлена, це компенсація першої черги.

Далі абсолютно логічно зазначається, що для того, щоб визначити наступне фінансово-економічне обґрунтування і потреби, необхідно оцінити цю шкоду. А для того необхідно створити відповідний реєстр. До речі, щодо створення реєстру, то міжнародні організації, зокрема проект Ради Європи, готовий фінансово підтримувати створення, розробку технічного завдання і створення відповідного реєстру знищеного, пошкодженого і втраченого майна.

На сьомому році збройного конфлікту Україна не знає завданої фінансової шкоди. Це дані не обліковані, ці дані відсутні на центральному рівні, але ці дані не зникли взагалі. В принципі, на рівні державних адміністрацій, військово-цивільних адміністрацій Донеччини, Луганщини, на рівні органів місцевого самоврядування і на рівні міжнародних організацій, які ведуть активну роботу по допомозі по відбудові житла, вони мають, вибачте, Excel-таблиці, де зафіксовані відповідні звернення громадян щодо пошкодженого, знищеного, втраченого майна.

Тобто, в принципі, джерела інформації є, які можуть бути взяті до уваги, звичайно, вони потребуватимуть верифікації і так далі. І це комплексний процес, про що прописує відповідний законопроект. І тільки тоді буде відбуватися компенсація наступної черги, коли відповідний облік зруйнованого, пошкодженого, втраченого житла і майна, а також оцінка буде зроблена. Тому з цієї точки законопроект містить відповіді щодо того, наскільки він буде зреалізований на своєму першому етапі.

І завершу я тим, що відповідно вартість, якщо у законопроекті 5177 визначається гранична сума компенсації, це може розглядатися як такий підхід, що відповідає базовій практиці Європейського суду, тому що йдеться про виконання позитивних зобов'язань, який передбачає баланс між приватними і публічними інтересами. Принаймні у держави Україна будуть аргументи, чому не йдеться про повну компенсацію завданої шкоди, адже це не відшкодування шкоди, а підтримка громадян. Принаймні юридично таку аргументацію держава Україна зможе визначити як таку, якщо відповідний законопроект буде схвалено.

Тому на цьому етапі йдеться про граничне відшкодування, яке сягає максимум 300 тисяч гривень, відповідно передбачається необхідна сума у 200 мільйонів тільки в першу чергу компенсації через зруйноване житло фізичним особам. На сьогодні у бюджеті 2020-2021 вже на згідно з постановою, яка є далеко недосконалою, яка не враховує всі особливості, але, тим не менше, запрацювала, закладено 114 мільйонів гривень. Тобто це

означає, що ці перші необхідні кошти є принаймні прийнятними в межах загальних витрат державного бюджету України. Це ті розрахунки і ті обговорення, які лунали також спільно з міністерствами під час роботи над цим законопроектом.

І остання теза з мого боку щодо знову-таки судових процесів. Ще раз, індивідуальні судові процеси відбулися і є виграні справи в Верховному Суді на користь позивача, де присуджується компенсація в розмірі від 25 тисяч до 100 тисяч гривень, але не за зруйноване чи пошкоджене житло, а за те, що держава не виконала позитивний обов'язок створити належне законодавство для забезпечення компенсації. Тобто це означає, тільки те, що ці особи не позбавлені права звернутися за компенсацією, з одного боку, і в такий спосіб захищаються їх індивідуальні права, а з іншого боку, це означає, що за цією ж логікою чим довше відповідні закони, відповідний закон не буде схвалений, тим довше Верховний Суд буде ухвалювати відповідні рішення і тим більше витрат це буде означати для державного бюджету.

Я дуже дякую за ваше терпіння…

(Кінець аудіозапису відсутній)